

1—4 december

Debatter m. m.

Tisdagen den 1 december		Sid.
Protokollsjustering		5
Interpellationer:		
av herr Lager ang. direktiven för den svenska FN-delegationens ställningstagande i Kongofrågan, m. m.		6
av herr Jacobsson, Gösta, om effektivisering av åtgärderna för att hindra att havsvattnet förorenas genom olja		7
 Onsdagen den 2 december 		
Svar på interpellationer:		
av herr Sundin ang. studiestöd åt elever vid realskolor m. fl.		9
av herr Sundin ang. det blivande nordiska odontologiska materialprovninginstitutet		11
Om utredning rörande en allmän förskoleundervisning		14
Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.		18
Sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond ..		23
Konsultarvodenas inverkan på byggnadskostnaderna		27
Om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram		28
Om åtgärder mot kriminaliteten		29
Meddelande ang. enkel fråga av herr Adolfsson ang. proposition till 1965 års vårriksdag rörande valkretsindelning vid primärkommunala val		33

Fredagen den 4 december		Sid.
Differentiering av slaktdjursavgifter m. m.		35
Om inrättande av ett statligt trafikinstitut		43
Meddelande ang. enkel fråga av herr Lundström ang. rättelse vid debitering av för hög slutlig skatt		46

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 2 december		
Tredje lagutskottets utlåtande nr 44, ang. handläggningen av frågor om lokala trafikföreskrifter m. m.		14
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 35, ang. ersättning för kommunala uppdrag		14
— nr 36, ang. heltidsanställda kommunala förtroendemän		14
— nr 37, ang. ändrad lydelse av 12 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar		14
Statsutskottets utlåtande nr 174, om besparingar inom försvaret ..		14
— nr 175, ang. försvarsattachéorganisationen		14
— nr 176, om införande av en allmän förskoleundervisning		14
— nr 177, ang. den framtida användningen av Bogesunds slott ..		18
— nr 178, ang. försäljning av en allmänna arvsfonden tillfallen fastighet		18
— nr 179, om förenkling av det tekniska avräkningsförfarandet mellan stat och kommun		18
— nr 180, om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan och ålderdomshemmen, m. m.		18
Bevillningsutskottets betänkande nr 64, ang. beskattning av ersättning vid övergången till högertrafik, m. m.		23
Bankoutskottets utlåtande nr 44, ang. närmare bestämmelser rörande riksbankens jubileumsfonds handhavande och utnyttjande ..		23
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 50, ang. konsultarvodernas inverkan på byggnadskostnaderna		27
— nr 51, om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram ..		28
— nr 52, om åtgärder mot kriminaliteten, m. m.		29
Fredagen den 4 december		
Protokoll från justitiedepartementet ang. fullmaktsgranskning		34
Bevillningsutskottets betänkande nr 65, ang. avtal med Storbritannien och Nordirland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter på kvarlåtenskap		34
— nr 66, ang. ändrings- och tilläggsprotokoll till avtalet med Japan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter		34
— nr 67, ang. ändring i tulltaxan, m. m.		34

	Sid.
Första lagutskottets utlåtande nr 47, ang. ändring i lagen om prästval	34
— nr 48, om översyn av abortlagstiftningen	34
— nr 49, ang. ändrad lydelse av 1 § lagen om straff för vissa trafikbrott	34
Jordbruksutskottets utlåtande nr 28, ang. viss fråga rörande prisregleringen på jordbrukets område	35
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 53, om inrättande av ett statligt trafikinstitut	43
— nr 54, om effektivare planeringsarbete för Storstockholm	45
— nr 55, om åtgärder för att bereda den äldre arbetskraften samsättning	45

Tisdagen den 1 december

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna skrivelser:

Till riksdagens första kammare

Sedan jag vid riksdagsmannaval i Stockholms stads valkrets den 16 oktober 1961 blivit vald till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1962, har jag den 25 november 1964 vid förrättning enligt 26 § första stycket lagen om val till riksdagen blivit utsedd att inträda såsom ledamot av samma kammare för tiden till den 1 januari 1969 för Gävleborgs läns valkrets. Med anledning härav har jag i skrivelse till överståthållarämbetet denna dag anmält, att jag vill anses vald till riksdagsman för sistnämnda valkrets.

Stockholm den 30 november 1964

Herman Kling

Justerades protokollet för kammarens sammanträde den 24 nästlidne november.

Protokollsjustering

Upplästes för justering kammarens protokoll för den 25 november.

Herr SVENINGSSON (h):

Vid justeringen av protokollet för den 25 november ber jag att nu få till kammarens protokoll anteckna att ett uttalande av mig i kort genmäle till fru Segerstedt Wiberg, anförande nr 42, kommit att te sig såsom saknande underlag, beroende på att fru Segerstedt Wiberg i det anförande, varå jag replikerade,

strukit vad hon enligt stenografernas utskrift yttrat om lösligt leverne.

Efter härmed slutad överläggning godkändes det upplästa protokollet.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Då jag under tiden den 30 november—den 4 december befinner mig utomlands för uppdrag inom Fria Fackförningsinternationalen, får jag härmed begära att under nämnda tid bli befriad från riksdagsarbetet.

Stockholm den 27 november 1964

Arne Geijer

Till riksdagens första kammare

För deltagande i Nordiska rådets samarbetsministermöte i Köpenhamn och ministermöte inom OECD i Paris får jag härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 1/12—den 4/12 1964.

Stockholm den 28 november 1964

Gunnar Lange

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får härmed anhålla om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 1—den 12 december för att delta i en konferens anordnad av Liberala Internationalen i Istanbul.

Göteborg den 29 november 1964

Ingrid Segerstedt Wiberg

De begärda ledigheterna beviljades.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 340, till Konungen i anledning

Interpellation ang. direktiven för den svenska FN-delegationens ställningstagande i Kongofrågan, m. m.

av Kungl. Maj:ts proposition angående statlig kreditgaranti för lån avseende anskaffning av vissa maskiner m. m. åt domänverkets skogsarbetare.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 341, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudmannskapet för rådshusrätterna m. m., såvitt propositionen hänvisats till statsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten, m. m., såvitt propositionen hänvisats till statsutskottet;

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning för skada å fiske till följd av militär verksamhet m. m.; samt

nr 344, i anledning av väckta motioner om utbildning av idrottsledare m. m. och om instruktörsverksamheten inom idrottsrörelsen.

Anmälades och godkändes utrikesutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 345, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om yttrande över vissa av Europarådets rådgivande församling vid dess femtonde ordinarie möte fattade beslut.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 346, till delegerade för riksdagens verk i anledning av framställning från delegerade angående beslutanderätten i pensionsärenden vid riksdagens verk; och

nr 347, till Konungen med anhållan om att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt statens personalpensionsverk att övertaga beslutanderätten i pensionsären-

den avseende anställningshavare vid riksdagens verk, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 204 angående lån till Upplands Bro kommun.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 891.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 35—37, statsutskottets utlåtanden nr 174—180, bevillningsutskottets betänkande nr 64, bankoutskottets utlåtande nr 44, tredje lagutskottets utlåtande nr 44 och allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 50—52.

På framställning av herr talmannen beslöts att tredje lagutskottets utlåtande nr 44 skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Interpellation ang. direktiven för den svenska FN-delegationens ställningstagande i Kongofrågan, m. m.

Herr LAGER (k) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Utvecklingen i den afrikanska staten Kongo har under senare år följts med stort intresse och deltagande i hela världen. Under de senaste dagarna har detta intresse förstärkts. Orsaken är det inbördeskrig som uppenbarligen omfattar hela staten. Detta inbördeskrig är givetvis högst beklagligt men måste dock betraktas som en Kongos inre angelägenhet. Det berättigar inte andra stater att blanda sig i detta krig.

Så har dock skett. Den belgiska och amerikanska interventionen med fall-

skärmstrupper och på annat sätt strider mot gällande statsrättsliga principer. De nu aktuella ingripandena har karaktären av brutal och olaglig intervention i en suverän stats inre angelägenheter. Påståendet att humanitära skäl skulle varit avgörande saknar stöd i verkligheten.

Vissa pressuppgifter ger vid handen att militär aktivitet i Kongos inbördeskrig utvecklas från Sydafrikanska unionen, ett förhållande som på sitt sätt ger politisk karaktär åt interventionen.

Tyvärr har också Sverige på ett indirekt sätt dragits in som deltagare i den grymma Kongotragedien. Svensk-tillverkade stridsmedel har, enligt samstämmiga tidningsuppgifter, använts av Tshombetrupperna för likvidering av motståndarna till hans regim. Svenska medborgare har låtit sig värvas till tjänst hos Tshomberegimen. Värvingen sker enligt tidningsmeddelanden medelst agenter och via ett amerikanskt företag stationerat i Liechtenstein.

Det är inte uteslutet att frågan om den olagliga inblandningen i Kongos inre angelägenheter kommer upp vid det möte med generalförsamlingen som nu inletts.

Med hänvisning till vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få framställa följande frågor:

Kan och vill herr statsministern ge riksdagen en information över vilka direktiv den svenska FN-delegationen fått för ställningstagande i Kongofrågan?

Överväger regeringen åtgärder för att hindra svenska medborgare att ta värving hos den kongolesiska Tshomberegimen?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation om effektivisering av åtgärderna för att hindra att havsvattnet förorenas genom olja

Ordet lämnades på begäran till herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) som yttrade:

Herr talman. Jag anhåller om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande interpellation.

Genom gällande lagstiftning om åtgärder mot vattenförorening från fartyg har vårt land lämnat sin medverkan till de internationella strävandena till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja som ett led i åtgärderna i angivna syfte jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juni 1960, och särskilda anläggningar har i vissa hamnar inrättats för mottagande av oljerester från fartyg. Dessa anläggningar torde emellertid endast i mycken ringa utsträckning utnyttjas av de fartyg, till vilkas tjänst de inrättats.

Berörda förhållande innebär uppenbarligen *dels* att den olja som fartygen skulle lämna ifrån sig i stället utsläppes i sjön, vilket lagstiftningen i ämnet avser att förhindra, *dels* att de kommuner som av Kungl. Maj:t ålagts att inrätta oljemottagningsanläggningar, i den mån de ställt sig Kungl. Maj:ts påbud till efterrättelse — vilket icke överallt torde vara fallet — åsamkats kostnader utan att avsett ändamål i någon rimlig grad tillgodoses. Förhållandet uppges ytterst bero på bristfällig tillsyn och övervakning från de ansvariga myndigheternas sida, bottnande i otillräckliga personalresurser hos det statliga organ som närmast har ansvaret för tillsynen. Med jämna mellanrum förekommer fortfarande att oljeföroreningar utmed våra kuster sker till oersättlig skada för fågellivet. Sommartid förorenas också badstränderna till stort obehag för befolkningens friluftsliv.

Om de påtalade olägenheterna är herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet bekanta, är herr statsrådet beredd att vidtaga åtgärder

Interpellation om effektivisering av åtgärderna för att hindra att havsvattnet förörensas genom olja

för effektivisering av tillsynen över att lagstiftningen på området efterlevs?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 892, av herrar *Holmberg* och *Åkerlund*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 190, angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65; samt

nr 893, av herr *Alexanderson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 200, angående vissa anslag för budgetåret 1964/65 till underrätterna, m. m.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter på kvarlåtenskap;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ändrings- och tilläggsprotokoll till avtalet mellan Sverige och Japan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter; samt

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475), m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval;

nr 48, i anledning av väckta motioner om översyn av abortlagstiftningen; samt

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott;

jordbruksutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss fråga rörande prisregleringen på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av väckta motioner om inrättande av ett statligt trafikinstitut;

nr 54, i anledning av väckta motioner om ett effektivare planeringsarbete för Storstockholm; samt

nr 55, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att bereda den äldre arbetskraften sysselsättning.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.14.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 2 december

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Herr *Hernelius* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Ang. studiestöd åt elever vid realskolor m. fl.

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet *EDENMAN*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Sundins* interpellation angående studiestöd åt elever vid realskolor m. fl., erhöll ordet och anförde:

Herr talman! I en interpellation har herr *Sundin* frågat mig, *dels* om jag har uppmärksammat den situation som realskoleelever och likställda samt studerande vid statens läroverk för vuxna råkat i genom den av riksdagen beslutade studiestödsreformen, *dels* om jag är villig att snarast medverka till att nämnda missförhållanden undanröjes.

I skolberedningens betänkande framhölls att behovsprövade stipendier i princip inte hörde hemma i en obligatorisk skola. Avvecklingen av utgående stipendier av denna art ansågs emellertid böra ske i samband med en omprövning av de familjepolitiska åtgärderna. Såväl i propositionen 1962:54 angående reformering av den obligatoriska skolan som i särskilda utskottets utlåtande vid 1962 års riksdag över denna proposition biträdades denna uppfattning. Utskottsutlåtandet godkändes av riksdagen.

1962 års studiehjälpsutredning fick i uppdrag att bl. a. behandla frågan om avvecklingen av de behovsprövade stipendierna. Utredningen kom till den slutsatsen, att en avveckling rimligen inte kunde inskränkas till att beröra enbart grundskolans elever utan även berö-

de beröra elever i samtliga skolformer som var jämställda med grundskolan. I propositionen 1964:138 angående studiesocialt stöd till studerande ungdom framlades förslag om avveckling av de behovsprövade stipendierna till elever i grundskola och jämförbara skolformer. Detta förslag biträdades av en i frågan enig riksdag.

Jag vill i sammanhanget även erinra om att elever i realskolorna erhåller allmänt barnbidrag eller — om de är över 16 år — förlängt barnbidrag. Vidare kan resettillägg och inackorderings-tillägg utgå till realskoleelever enligt samma grunder som dem som gäller för studerande i gymnasier och motsvarande skolor.

Man var således så sent som i våras överens om tidpunkten för avvecklingen av de behovsprövade stipendierna till realskoleelever, och jag anser inte att det finns anledning att nu ompröva frågan.

Vad beträffar studiestödet till dem som utbildar sig vid vuxen ålder vill jag erinra om att såväl gymnasieutredningen som yrkesutbildningsberedningen nu arbetar med frågan om vuxenutbildningens framtida organisation. Den definitiva utformningen av studiehjälpen till denna kategori elever bör anstå till dess att klarhet vunnits om organisationen av skolformerna i fråga.

Jag vill i sammanhanget erinra om att riksdagen så sent som för två år sedan beslutade om bidrag om högst 2 000 kr. att utgå i studiernas slutskede för studerande inom vuxenutbildningens skolformer. Detta beslut kan sägas innebära att de studerande vid vuxengymnasierna tidigare än andra fick del av de förbättrade förmåner, varom årets riksdag fattat beslut i anledning av propositionen 1964:138.

Samtliga studerande vid vuxengym-

Ang. studiestöd åt elever vid realskolor m. fl.

nasierna kommer genom de i år genomförda förändringarna som en följd av riksdagens beslut i den studiesociala frågan att utan behovsprövning få studiebidrag under den muntliga kurstiden. Jämfört med vad som utgått i bidrag under tidigare år innebär beslutet i år att den genomsnittliga bidragssumman per vuxenelev kommer att bli ungefär lika stor som tidigare beviljade stipendier åt samma kategori elever. Vidare har lånemöjligheterna förbättrats för de vuxenstudierande.

Jag vill avslutningsvis citera vad jag i hithörande frågor anförde i riksdagsdebatten i våras: 1964:138, nämligen »De studiesociala frågorna bör även i fortsättningen stå på dagordningen, och redan nu skyntar förbättringar som bör genomföras i en framtid. Jag tänker då bl. a. på behovet av en omprövning av de studiesociala förmånerna inom vuxenutbildningen.»

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag ber att få säga ett tack till ecklesiastikministern för det svar som han har lämnat på min interpellation. Det skulle emellertid ha varit betydligt angenämare om svaret, speciellt när det gäller de ungdomar som går i realskolorna, hade haft ett mera positivt innehåll än det i och för sig innebar.

När riksdagen beslutade om studiehjälpsverksamheten jämfördes grundskolans elever på högstadiet med de elever som går i realskolan. Statsrådet Edenman säger nu att elever i realskolorna erhåller ett allmänt barnbidrag och dessutom — om de är över 16 år — ett förlängt barnbidrag. Men det förhållandet förändrar ju inte situationen; det föreligger ju ändå en skillnad mellan de elever som går i grundskola och de elever som går kvar i realskola. Till detta vill jag lägga att eleverna, utan egen eller målsmans förskyllan, är nödsakade att gå i realskola. Det av mig här påpekade missförhållandet förorsakas väl dels av att man inte kunnat

enas om högstadiets förläggning och dels av att vissa kommuner av rent ekonomiska skäl inte har kunnat starta grundskolan.

Låt mig för att belysa de verkningar som blir följden vid en jämförelse mellan dessa båda skolor ta ett exempel från min egen hemkommun. Innan jag gör det, vill jag fråga statsrådet, om han anser att den princip, som har spikats i fråga om studiehjälpen, ger samma rättvisa åt dem som går i grundskolan och åt dem som går kvar i realskolan. För närvarande har grundskolans elever fria böcker; jag förmodar att kostnaden härför rör sig om cirka 60 kronor per termin, men jag vill inte låta påskina att det är den exakta siffran. De elever i min kommun, som går i Kramfors läroverk, får betala 140 kronor i månaden för den dagliga resan till och från skolan. Det bidrag som de kan få enligt studiehjälpsnormerna utgör för flertalet av dem 75 kronor i månaden, men på grund av den cirkelmatematik efter vilken ersättningarna uträknas — man räknar ju med både färdväg och fågelväg — får inte alla elever dessa 75 kronor. Detta gör att de rent ekonomiskt kommer i en sämre situation. Jag vet från min hemkommun att speciellt de mindre bemedlade målsmännen för närvarande i det avseendet har stora svårigheter.

Jag hade, herr talman, väntat att statsrådet skulle gå till mötes så långt att han ställt i utsikt att de icke behovsprövade 75 kronor per månad, som nu ges till gymnasieelever, under en övergångstid även skulle kunna ges till realskolornas elever. Då jag velat påpeka detta, inte i kritiska ordalag utan rent sakligt, vill jag också i rättvisans namn ha sagt att det — såsom statsrådet nämner — var en enig riksdag som godkände regeringens förslag; det fanns inga avvikande meningar från något av partierna, vilket jag beklagar, men detta gör ju i och för sig inte saken bättre vare sig för målsmännen eller för de berörda eleverna.

Ang. det blivande nordiska odontologiska materialprovninginstitutet

Låt mig sedan komma över till vuxenutbildningen. Det sägs i svaret att dessa vuxna elever inte får det sämre än hittills — men den nya given på detta område innebar väl ändå, herr statsråd, att det inte skulle bli någon försämring utan en förbättring. Vi vet att stödet bara skall utgå vid den muntliga delen av vuxenundervisningen, och i praktiken kommer det då troligen att röra sig om en summa av 175 kronor. Det andra bidraget på 2 000 kronor till gymnasiestuderande utgår väl, om jag tolkar saken rätt, herr statsråd, under det sista året man studerar; och dessutom är det ju bara 1 000 kronor för den vuxenutbildning som försiggår vid andra skolor än gymnasier.

Jag vill ändock se mera optimistiskt på svaret när det gäller den andra frågan i min interpellation, eftersom statsrådet bl. a. åberopar vad han själv sagt om att dessa spörsmål måste bli föremål för en förnyad prövning och översyn. Med hänsyn därtill kan man möjligen hoppas att vi inom en snar framtid kommer att få en större rättvisa för denna kategori.

Vad som gör mig allra mest ledsen i detta sammanhang, herr statsråd, är det negativa svar som gavs beträffande realskolornas elever. Det innebär väl, om jag nu fattar svaret rätt, att vi på intet sätt har att i den nya statsverkspropositionen förvänta något förslag som skulle göra att vi eventuellt från nästa läsårs början kunde få en ordning som ger större rättvisa åt dessa elever.

Med det anförda ber jag att än en gång få säga ett tack till statsrådet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. det blivande nordiska odontologiska materialprovninginstitutet

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING, som meddelat, att han

ämnade vid detta sammanträde besvara herr Sundins interpellation angående det blivande nordiska odontologiska materialprovninginstitutet, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Sundin har frågat, om jag vill lämna upplysningar rörande det blivande nordiska odontologiska materialprovninginstitutets organisation och ledning i sådana avseenden som är av betydelse för kravet på objektivitet, särskilt i förhållande till olika kommersiella intressen.

Nordiska rådet rekommenderade vid 1963 års session (rekommendation 25/1963) regeringarna i de nordiska länderna att i huvudsaklig överensstämmelse med ett av en nordisk kommitté avgivet förslag (nordisk utredningsserie 1961:7) upprätta en gemensam institution för provning av dentalmaterial samt forskning i samband därmed.

Vid ett möte med de nordiska hälsovårdsministrarna den 17 juni 1964 antogs vissa riktlinjer för samarbetet mellan de nordiska länderna i denna fråga. Enighet rådde mellan de nordiska ländernas regeringar om att institutet bör förläggas till Sverige.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag tillkallat en utredningsman för att verkställa en översyn av det i 1961 års nordiska betänkande framlagda förslaget till lokalprogram och personalplan för institutet samt att utarbeta ett reviderat förslag till avtal i frågan mellan de nordiska staterna.

I det nordiska kommittéförslaget betonades vikten av att institutet får en av enskilda intressen oberoende ställning. Vid hälsovårdsministermötet rådde enighet om att institutet skall vara fristående. Vid det fortsatta utredningsarbetet kommer det att vara en huvudlinje att institutet skall få en sådan organisation att det står fritt i förhållande till kommersiella intressen.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Alltifrån att tanken på en odontologisk materialprovningssan-

Ang. det blivande nordiska odontologiska materialprovning sinstitutet

stalt fördes fram i Nordiska rådet har jag med mycket stort intresse följt den här frågan. Vid årets session väckte jag också ett tilläggsförslag, som syftade till att man så långt som det är möjligt skulle föreskriva sådana regler att man kunde lita till en fullständig objektivitet. Jag har fortsatt bevakningen av detta spörsmål genom att till försvarsministern ställa en enkel fråga som i väsentliga delar sammanfaller med den interpellation som jag nu har fått svar på. Frågan till försvarsministern gällde främst det sätt på vilket försvarets sjukvårdsstyrelse gör sin upphandling av dentalmaterial, och av svaret framgick att de inkallade tandläkarna i mycket stor utsträckning själva fick avgöra vilket material de ville arbeta med, även om det sedermera har visat sig att det material som dessa tandläkare valde var betydligt dyrare än likvärdigt och kanske bättre material, som kunnat köpas från ett annat företag.

Jag vill, herr talman, säga att det inte förundrar mig så mycket, om de inkallade tandläkarna gör det här valet, när man vet att inte mindre än 6 000 tandläkare i vårt land gemensamt äger ett företag som heter Dentalbolaget. Därför är det kanske förståeligt, men det är icke försvarligt, att de handlar på det sätt som har skett.

För att ge en bakgrund till det hela vill jag påminna om vad som i detta ärende förekommit inom det norska stortinget. Där tillsattes en särskild kommission, sedan tandläkarnas handhavande av material, vilket ju är en fråga som rör de enskilda människorna, blivit föremål för en interpellation. Jag skall inte fördjupa mig i detta, men jag vill nämna att denna kommission kom fram till det resultatet att de norska tandläkarna inte hade burit sig åt på ett sätt som var rättfärdigt och riktigt. Anledningen till att jag tar upp den affären i det här sammanhanget, herr statsråd, är att i den norska byken figurerade även ett visst svenskt kommersiellt företag.

Det är mot denna bakgrund som jag än en gång har velat aktualisera den här frågan medelst en interpellation, och den har jag nu fått svar på, om än ett mycket kortfattat sådant. Statsrådet säger bl. a. att en utredningsman är tillsatt. Jag vill tolka detta uttalande på det sättet att statsrådet har tagit nödig hänsyn till det som timat i Norge, och jag vill hoppas att utredningsmannen skall kunna se den här frågan på ett objektivt sätt.

Av svaret framgår vidare att de nordiska hälsovårdsministrarna vid sammanträde den 17 juni i år antagit vissa riktlinjer för samarbetet samt enats om att materialprovning sinstitutet skall förläggas till Sverige. Statsrådet talar alltså om vissa riktlinjer. Det skulle vara av intresse, herr statsråd, att få en liten aning om vilka dessa riktlinjer skulle vara. Vart institutet skall förläggas vill jag i detta sammanhang inte lägga mig i på något sätt. Jag vill bara påpeka att inom den kommitté som på Nordiska rådets uppdrag behandlade denna fråga fanns det majoritet för att institutet skulle förläggas till Norge. Socialministern säger nu att enighet har uppnåtts mellan de olika länderna om att det skall ligga i vårt land. Vid den senaste interpellationsdebatten i det norska stortinget i den här frågan nämnde det statsråd som där besvarade interpellationen ingenting om att frågan om institutets förläggning skulle vara definitivt avgjord.

Av tidningsartiklar har framgått att provningsanstalten skall förläggas till tandläkarhögskolan i Göteborg. Statsrådet säger ingenting om detta i sitt svar utan nämner bara vårt land som förläggningsplats. Att jag i detta sammanhang, om institutet skulle förläggas till tandläkarhögskolan, vill göra några erinringar, beror på att jag av vissa orsaker är mycket orolig för en sådan förläggning. Jag vill här i kammaren bara påpeka att vi, om vi ser på de statliga institutionerna på detta område — tandläkarhögskolorna i Stock-

Ang. det blivande nordiska odontologiska materialprovning sinstitutet
holm och Malmö — finner, att i dessa statliga institutioner ett kommersiellt företag har sina försäljningslokaliteter inrymda. Här vill jag ställa en alldeles speciell fråga till statsrådet, nämligen om han anser ett dylikt förfaringsätt vara med neutral objektivitet överensstämmande.

När det sedan gäller den objektiva provning som här måste vidtagas, vill jag såsom den lekman jag är ifrågasätta om det är nödvändigt och om det över huvud taget är riktigt att förläggningen sker till en tandläkarhögskola. Enligt de upplysningar som jag har inhämtat i denna fråga bör provningarna utföras av en kemist — helt naturligt — en metallurg och en mätningstekniker. Det som man från tandläkarhåll över huvud taget skulle kunna ha något inflytande på är ju de rent kliniska proven, men de sker ju sedan mätningarna har ägt rum.

När jag, herr talman, än en gång vill uttrycka ett tack till statsrådet för det lämnade svaret, vill jag samtidigt uttrycka den förhoppningen, att de tendenser till monopol på detta område som tycks ha gjort sig gällande inte skall få vara rådande i fortsättningen. Låt mig avslutningsvis säga, att det företaget som jag nämnde om är anmält till näringsfrihetsrådet i vårt land i detta avseende.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill betona att det hela tiden har varit fråga om att detta institut måste bli oavhängigt, fristående och i alla avseenden självständigt. Jag kan försäkra herr Sundin, att den utredning som nu kommer att verkställas självklart har detta som huvudprincip i sitt utredningsarbete. Någon-ting annat är helt enkelt inte tänkbart.

Herr Sundin frågade om vilka riktlinjer det var som vi dels hade diskuterat, dels hade varit överens om i Göteborg. Jag vill på detta svara, att vi var överens om att institutet skulle pla-

ceras i Sverige, och det rådde, jag vill betona det igen, fullkomlig enighet om att institutet måste vara fristående. Det framhölls också — det var en sak som var helt naturlig — att det lokalmässigt måste medföra praktiska fördelar att kunna anknyta institutionen till tandläkarhögskolan. Därmed är dock inte sagt att placeringsfrågan i och för sig är definitivt avgjord. Vi var vidare överens om att kostnadsfördelningen skulle baseras på bruttonationalprodukten och att investeringskostnaderna lades ut i form av hyror.

Till detta bör fogas, att när vi nu går att utreda spörsmålet är det just den sak som herr Sundin har betonat som måste vara avgörande, vilket jag redan har upprepat, herr talman, nämligen att institutet blir fritt, självständigt och fristående. Jag kan försäkra herr Sundin om att jag i hög grad kommer att vara angelägen om detta.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Det senaste som herr statsrådet här framförde medför, eftersom jag tillhör dem som till fullo litar på ett statsråds ord, att några bekymmer för att handläggningen av denna fråga i en framtid skall spåra ur i den riktning som jag befarade över huvud taget inte är till finnandes.

Jag vill här bara ställa ytterligare en liten fråga och tillägga ett varför och ett stort frågetecken. Det sägs nämligen att när detta möte hölls i Göteborg, fanns det närvarande vid överläggningarna representanter från ett speciellt kommersiellt företag. Är detta riktigt?

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! På herr Sundins senaste fråga vill jag bara svara, att så inte var fallet.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 892 och 893.

Föredrogs och bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkanden nr 65—67, första lagutskottets utlåtanden nr 47—49, jordbruksutskottets utlåtande nr 28 och allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 53—55.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 44, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående handläggningen av frågor om lokala trafikföreskrifter m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av väckta motioner angående ersättning för kommunala uppdrag;

nr 36, i anledning av väckta motioner angående heltidsanställda kommunala förtroendemän; och

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 174, i anledning av väckta motioner om besparingar inom försvaret; och

nr 175 i anledning av väckta motioner om utredning rörande försvarsattachéorganisationen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om utredning rörande en allmän förskoleundervisning

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 176, i anledning av väckta motioner om utredning om införande av en allmän förskoleundervisning.

Till behandling hade utskottet förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 8) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.* (II: 10), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och härav föranledda förslag rörande förutsättningarna och formerna m. m. för införande av en allmän förskoleundervisning enligt de riktlinjer, som anförts i motionerna.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 8 och II: 10, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande förskoleverksamhetens, särskilt lekskoleverksamhetens, mål och innehåll m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i utlåtandet angivits av utskottet.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Utlåtandet nr 176, som lämnats av statsutskottet angående motionerna nr 8 i första kammaren och nr 10 i andra kammaren är enhälligt. Trots detta har jag allvarligt övertänkt att stiga upp i denna kammare och begära avslag på det yrkande som det eniga statsutskottet kommit fram till, nämligen att riksdagen i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en utredning rörande förskoleverksamhetens, särskilt

Om utredning rörande en allmän förskoleundervisning

lekskoleverksamhetens, mål och innehåll i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits av utskottet. Jag har gjort detta av den anledningen att vissa av remissinstanserna har varit mycket tveksamma om det riktiga i denna rekommendation. Framför allt har jag kanske tagit intryck av vad socialstyrelsen i sitt remissutlåtande framhållit, nämligen att motionerna är mycket oklara. Det framgår inte klart om motionärerna med en allmän förskoleundervisning avser att alla barn skall få förskoleundervisning eller om de menar att kommunerna skall åläggas att tillfredsställa efterfrågan på förskoleundervisning eller, som det tredje och sista alternativet, om förskoleverksamheten skall ingå i det obligatoriska skolväsendet. Det finns med andra ord inga verkliga riktlinjer som anger vad motionärerna har avsett.

Mot förslaget att man skall utreda huruvida det så småningom skall bli en allmän förskola och förslaget om att man skall utreda förskoleverksamheten över huvud taget och mer koppla in skolöverstyrelsen på denna verksamhet med dess pedagogiska syftning har jag ingen allvarlig erinran att göra. Jag vill emellertid å andra sidan framhålla, att utskottet i sin behandling av detta ärende inte har tagit hänsyn till vissa remissinstanser, som kanske borde ha hörts, om man vill se på förskoleverksamheten och barnstugeverksamheten i dess helhet och göra den till föremål för allsidig, förutsättningslös utredning. Det har inte varit någon remiss till arbetsmarknadsstyrelsen och ingen till Landsorganisationen, som ändock har aktualiserat frågorna och intresserat sig särskilt mycket för de frågor som sammanhänger med barnstugeverksamheten. Det förefaller mig som om det i utskottets skrivning inte klart sagts ifrån att någon annan än skolöverstyrelsen skall ha rätt att ha en representant i den blivande utredningen.

Jag tror att om man vill tolka motionärernas krav, vilket krav även utskot-

tet tagit upp, att man skall göra en allmän översyn över förskoleverksamheten, man då också borde ha tagit hänsyn till den samarbetsgrupp, som har kommit till stånd mellan arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, en samarbetsgrupp som har i uppdrag att se över hela den verksamhet som för närvarande finns på daghem och lekskolor. Jag tror att det hade varit värdefullt om någon representant för denna samarbetsgrupp i skrivningen hade rekommenderats att delta i den tillämnade utredningen. Vidare vet jag att man i dagens läge, jag vill betona dagens läge, har en mycket stor brist på daghemsplatser liksom på lekskoleplatser. Man räknar med att vi vid 1964 års utgång skall ha 44 262 lekskoleplatser och 12 234 daghemsplatser. Bristen på förskollärare är som alla vet enorm, och detta har också medfört att en av remissinstanserna, förskollärarnas egen riksorganisation, liksom skolöverstyrelsen har ansett sig vara mycket tveksam om huruvida man i dagens läge bör genomföra den av statsutskottet rekommenderade utredningen. Av den anledningen vill jag mycket, mycket starkt betona önskvärdheten av att man, för den händelse riksdagen bifaller ifrågavarande motioner i enlighet med det utlåtande som statsutskottet avgivit, lägger huvudvikten på en allmän översyn av hela frågekomplexet och i direktiven också tar hänsyn till detta och till andra arbetsgrupper som sysslar med hithörande frågor, nämligen bl. a. familjeberedningen och den mycket aktiva samarbetsgrupp som bildats mellan arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och skolöverstyrelsen. När utredningen börjar arbeta skulle man på detta sätt få in representanter som ser på denna verksamhet i dess helhet enligt en av de tre tolkningar som en av remissinstanserna vill ge ifrågavarande motioner.

Man kan beklaga att motionerna inte är klart utformade, men man kan också klart slå fast att själva syftet med dem,

Om utredning rörande en allmän förskoleundervisning

att undersöka och lägga huvudvikten vid förskolornas pedagogiska betydelse för kommande generationer, är mycket behjärtansvärt. Av den anledningen, herr talman, har jag intet yrkande. Jag hoppas endast att direktiven blir förut-sättningslösa och skall ta mera hänsyn till andra hithörande frågor, såsom daghem och fritidshem, inte alltför mycket enbart förskolorna.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! I nuvarande arbetskraftssituationen är detta — i varje fall enligt min uppfattning — en mycket viktig fråga. Statsutskottets andra avdelning hade en ganska lång och ingående överläggning om dessa problem, och vi blev fullständigt överens om att en allsidig utredning bör komma till stånd. I det läge som vi nu befinner oss i är det nödvändigt att få en mera allmän anslutning till dessa lekskolor och daghem. Som bekant är det inte särskilt många städer och samhällen som har börjat denna verksamhet på allvar, men vi anser att tiden nu bör vara inne för att vi skall få en mera allmän verksamhet på detta område.

Jag måste säga att jag är något förvånad över fröken Mattsons invändningar. I andra avdelningen har vi den uppfattningen att vi skulle kunna göra mödrarna en viss tjänst genom att få till stånd en förut-sättningslös utredning på detta område. Jag tycker mig också i fröken Mattsons anförande skymta en viss konkurrens mellan de olika ämbetsverken. Från riksdagens sida kan vi inte vara med på något sådant, utan målet för vår strävan är ju och bör vara att vi skall göra det bästa möjliga även på detta område.

Fröken Mattson anförde också att motionerna var oklara. Jag skall inte yttra mig om den saken, ty jag tror att huvudmotionären själv kommer att ta till orda i denna kammare. I avdelningen fick vi det gemensamma intrycket att verkliga krafttag bör vidtas på detta

område. Jag tror också att man i detta avsnitt får se till att de ekonomiska förutsättningarna blir sådana att kommunerna kan anordna dessa förskolor, daghem och fritidshem samt att det inte blir allt för betungande för de familjer som skall använda sig av dessa. Vi anser att även dessa ting bör ingå i utredningen.

Jag vill understryka vad vi skriver på sidan 10: »Utskottet, som givetvis icke avser att påverka den eventuella sammansättningen av den kommande utredningen, anser dock att intresse för nu berörda frågeställningar jämväl kan förefinnas hos de socialvårdande myndigheterna, pedagogisk-barnpsykologisk expertis, vederbörliga förskoleinstitutioners huvudmän och lärarorganisationer på områdena för förskolan och grundskolans lågstadium.» Vi tror att det behövs ett bättre samarbete mellan förskolorna och grundskolans lågstadium. De institutioner som vi har på detta område har såvitt mig är bekant utfört ett gott arbete. Det råder inga delade meningar om den saken, men skall man ha en förskola, bör det väl ändå vara ett nära och intimt samarbete med lågstadiet i grundskolan som skall ta emot dessa elever.

I varje fall, herr talman, kan jag försäkra att utskottet har strävat efter att genom detta förslag kunna rädda verksamheten, få till stånd mera förskolor av olika typer och på det sättet gagna de människor som främst berörs av detta. Det gäller ju mödrar med små barn som önskar delta i det produktiva arbetet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Även jag liksom herr Näsström är förvånad över de inlägg som här har gjorts gentemot utskottets enhälliga utlåtande och gentemot motionerna. Jag tror nämligen att detta är att dra upp en hel del av de problem som utredningen egentligen bör syssla

Om utredning rörande en allmän förskoleundervisning

med, vilket också fröken Mattson anförde. Hon kritiserade också att vissa grupper eller intresseområden inte hade angivits som representanter i en kommande utredning. Till det vill jag anföra, att Kungl. Maj:t, som tillsätter utredningar, nog kommer att se till att representationen blir tillräcklig.

Vad själva sakfrågan i övrigt angår tror jag de allra flesta i vår tid är helt på det klara med att denna fråga måste penetreras och utredas. Jag vill nämna att svenska skolmässan i mycket stor utsträckning uppehöll sig just vid förskoleverksamheten under sitt sommar-möte i år. Det uttalades mycket bestämda önskemål, och jag minns den sittande ordförandens sammanfattning av diskussionen, där hon förväntade att vi här i riksdagen skulle ta upp dessa problem och se till att det blir en ökad aktivitet på förskoleverksamhetens område.

När det gäller remissinstanserna må jag säga, att det ju är ganska vanligt att en sådan slutar med att avstyrka en motion, men i t. ex. skolöverstyrelsens yttrande i denna fråga finns även mycket som är positivt till tankegångarna i motionerna. Det sägs bl. a.: »Förskoleverksamhetens pedagogiska nytta är numera känd och erkänd.» Jag skall be att få citera ytterligare ett avsnitt i skolöverstyrelsens yttrande, där följande säges: »Samtidigt som förskolan fullgör en betydelsefull social samhällsfunktion, har den primäruppgiften att tjäna barnen och deras utveckling i de åldrar, som finns företrädda inom den.»

Jag vill mycket livligt instämma i vad utskottets andra avdelnings ordförande herr Näsström sade, och jag tror att det också finns ett starkt önskemål från mödrasidan att få sina barn omhändertagna just åren innan de börjar skolan. Hur många exempel har inte vi som sitter i skolstyrelser på att mödrar kommer till oss och vill ha sina pojkar och flickor testade, så att dessa skall få början skolan före 7 års-åldern. Samtidigt kan de då också dra

upp sina personliga problem som det kan vara att ha en aktiv pojke eller friska hemma i den åldern det här gäller.

Det är emellertid inte alltid så välbetänkt att låta ett barn börja i den ordinarie skolan för tidigt. I förskoleverksamheten däremot, där man samtidigt liksom bedriver en aktiv lekverksamhet, byggs undervisningsmöjligheterna upp för barnen. Det har visat sig vara mycket hälsosamt och mycket befordrande för deras utveckling.

Jag vill berätta om ytterligare en erfarenhet på detta område som vi, några nordiska parlamentariker, fick när vi för en månad sedan var på resande fot och bl. a. besökte Bryssel, Bonn och Luxemburg. Vi fick bl. a. besöka den s. k. Europaskolan i Luxemburg, och rektorn där förordade just mycket varmt det system de hade gått in för, nämligen att låta barnen börja i förskola vid fem eller sex års ålder. Han uttalade sig så positivt om detta att jag, även om jag visste en hel del tidigare, blev ganska överraskad.

Jag tror att utskottet i sitt tillstyrkande av dessa motioner har tagit upp problemställningen på ett mycket aktivt och mycket positivt sätt. Jag behöver därför inte orda mer om dessa motioner utan jag hoppas faktiskt att kammaren följer utskottet.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Jag vill bara erinra kammaren om att jag trots mina betänkligheter inte ställt något yrkande. Jag vill bara peka på den allmänna oklarhet, som ligger i skrivningen i själva motionerna, och en del av remissinstanserna har inte heller varit riktigt på det klara med vad motionerna avser. Tolkningen bör därför inte ha varit alltför lätt för utskottets del.

Jag vill ytterligare understryka det som har sagts i utskottets utlåtande, nämligen att den förordade utredning-

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

en inte får åberopas som hinder för vare sig den erforderliga och viktiga utbyggnaden av utbildningskapaciteten för förskollärare eller den genom främst kommunernas försorg pågående utbyggnaden av de institutioner, som skall svara mot det starkt ökande behovet av förskole- och daghemplatser. Jag hoppas att detta uttalande kommer att ligga till grund för de direktiv som kommer att lämnas den kommande utredningen.

Jag vill också erinra om att TCO, som ju ingående har penetrerat problemet, också har understrukt behovet av samtidig utbyggnad av barnstugeinstitutionerna i övrigt, så att föräldrar som behöver hjälp med tillsynen med mindre barn och av skolbarn bereds möjligheter härtill. Det är med andra ord alldeles nödvändigt att den av utskottet förordade utredningen också ägnar barnstugeverksamheten mycket stor uppmärksamhet. Det är av den anledningen som jag vill erinra om att en del nu verksamma organ håller på med att överse denna fråga, nämligen bl. a. samarbetsgruppen mellan skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen och familjebereidningen. Det har icke nämnts i detta utlåtande.

Jag har ansett det nödvändigt att framhålla detta och peka på vissa remsinstanser, som jag tror hade kunnat förse utskottet med ytterligare och väsentliga synpunkter, men jag har inte något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Från utskottets sida vill vi endast framhålla, att det ju är vanligt att en utredning sätter sig i förbindelse med de olika organ som har att göra med den ifrågasatta verksamheten.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 177, i anledning av väckta motioner angående den framtida användningen av Bogesunds slott;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en allmänna arvsfonden tillfallen fastighet; samt

nr 179, i anledning av väckt motion om förenkling av det tekniska avräkningsförfarandet mellan stat och kommun.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtande nr 180, i anledning av väckta motioner om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan och ålderdomshemmen samt om maximering av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet.

I en inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* väckt motion (I: 494) hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag avseende en rättvis och sakligt riktig fördelning av kostnaderna för den obligatoriska skolan mellan stat och kommuner samt att därvid måtte beaktas principen, att kostnader avhängiga av statsmakternas målsättning om likvärdig utbildningsmöjlighet åt alla unga betalades av staten, medan kommunerna svarade för kostnader, i den mån de berodde av kommunernas självständiga beslutanderätt.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Harald Pettersson m. fl.* (I: 526) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson i Knäred m. fl.* (II: 615) föreslagits, att riksdagen

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhållas om skyndsamt provning och förslag rörande nya grunder till statsbidrag för ny- och ombyggnad av ålderdomshem, så att den kostnadsfördelning mellan stat och kommun, som avsåges när nu gällande grunder infördes, bleve återställd.

Slutligen hade i en inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* väckt motion (II: 428) yrkats, att riksdagen för sin del skulle besluta maximera kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet till två kronor per skatte-krona och att överskjutande kostnader skulle finansieras via statsbudgeten.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

a) att motionen I: 494 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

b) att motionerna I: 526 och II: 615 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

c) att motionen II: 428 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Svensson* i Stenkyrka och *Eliasson* i Sundborn, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 494, I: 526 och II: 615 samt II: 428, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanternas anförts.

Reservanternas hade i sitt föreslagna yttrande bland annat förutsatt, att proposition på grundval av skatteutjämningskommitténs betänkande skulle föreläggas 1965 års riksdag. Reservanternas hade därför velat förorda att i samband med propositionens framläggande skulle ske ett ställningstagande till hela kostnadsproblemet mellan stat och kommun samt att därvid de i motionerna framförda synpunkterna skulle beaktas.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Det finns olika sätt att klippa initiativ från riksdagens sida, och i det samband som här föreligger har åtminstone ett par av dessa metoder prövats. Från vårt håll hade vi 1961 väckt en motion (I: 14), i vilken frågan om fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun togs upp, och på den tiden sades det, att man inte kunde ta upp det hela på det sättet i ett stort sammanhang utan att man fick tänka sig att bedöma frågan i de olika fallen. Nu har man vänt på fjärdingen, när motionärerna går den vägen att de tar upp en enskild och mycket stor fråga, och sagt: »Nej, vi får ta upp det hela i det stora sammanhanget, ty annars blir det ingen ordning på det.» I båda fallen blir det avslag — det är det centrala och sammanhängande — medan däremot motiveringarna växlar. Men de som röstar nej, de tycks bli evigt bestående. Det är samma människor som har fört fram såväl den ena argumentationen som den andra — huvudsaken är att det inte skall tas något initiativ i frågan från riksdagens sida.

När jag sedan litet allmänt ser på denna fråga, vill jag säga att jag har svårt att riktigt glädja mig åt den motivering som utskottet har kommit till för sitt förslag. Under flera år — bl. a. åren 1962 och 1963 — har denna fråga troget och klart hänvisats till den pågående utredningen angående kommunal skatteutjämning. När motionärerna framhållit att det här inte är fråga om kommunal skatteutjämning utan om hur man fördelar uppgifterna — således inte en utjämning för att kommunerna skall fylla de och de uppgifterna utan en fråga om kommunerna skall ha dessa uppgifter eller inte — har man sagt ungefär så här: »Ja, men det hela skall behandlas ändå i samband med den kommunala skatteutjämnings.» Jag kan inte finna annat än att det är rätt egenartat att man kunnat lägga upp det på detta sätt.

I motionen har vi år från år — även

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

1961 — pekat på den stora roll som just skolkostnaderna spelar. När man i höstas framförde den gamla motiveringen: »Vi måste vänta på skatteutjämningskommitténs arbete», försökte vi att erinra om att regeringen hade skapat en kostnadsram som redan gjorde det omöjligt att ta upp denna fråga i samband med skatteutjämnningen, eftersom det här gäller en fråga av en helt annan storhetsgrad. Det är dock fråga om synnerligen stora belopp, som dessa skolkostnader uppgår till.

Vad jag menar är det centrala på den punkten är, att frågan om skolväsendet inte lämpar sig synnerligen väl för kommunal handläggning. Vi har en målsättning för grundskolan: kravet på likvärdig utbildning oavsett bostadsort. Den målsättningen vinner inte på att olika kommuner har ett avgörande inflytande på sin skolpolitik. Detta har de i själva verket till all lycka inte heller — i grund och botten har kommunerna ett minimalt inflytande på skolväsendets målsättning och på handhavandet av uppgifter av en sådan rikspolitisk karaktär. Och så skall det också vara. Men då borde det enligt motionärernas uppfattning också vara så, att man strävar efter att åstadkomma en rättvis och sakligt riktig fördelning av kostnaderna enligt principen, att den som vållar, den som bestämmer kostnaden skall betala den. Det skall inte vara så att en beslutar utgifterna och en annan står för betalningen. På det viset har vi nu fått en orimlig situation. Det är bekymmer vållade av detta som ligger till grund för dessa ideligen återkommande motioner.

I år understryks, som jag tidigare berörde, mycket hårt att utskottet tidigare har haft anledning framhålla den stora betydelse frågan om kostnadsfördelningen har för såväl staten som kommunerna. Det kan väl hända att de påpekat det, men utskottet har just inte dragit några slutsatser av dessa påpekanden, utan det är bara en läpparnas bekännelser, ett allmänt skönt tal.

Utskottet säger vidare, att man har klart för sig, att skolkostnadernas bestridande utgör en del av det spørsmålet. I min kommun har det varit så, att av tio kronors utdebitering i primärkommunen går drygt fyra kronor till skolväsendet. Vi står nu dessutom inför ett skolbygge på 9,5 miljoner, och det kommer en tillägghistoria på 3 miljoner. Man förstår lätt vilken andel kostnaderna för skolväsendet blir för kommunerna. Kommunerna får inte bestämma hur skolorna skall byggas, inte vad de skall kosta, ja, inte ens hur långt de får ligga från landsvägen. Om man ser realistiskt på problemet och talar i enrum med ledande ledamöter av de kommunala skolstyrelserna, kan man få konstaterat detta. De har visserligen inte rätt att bestämma hur skolskjutsarna skall gå, men de har rätt att bestämma vem som skall få skjutsa. De har visserligen ett svagt inflytande på kostnaden när det gäller skolfrukostarna, men de har rätt att bestämma vem som skall laga dem o. s. v. Expensen är också en av de viktigare saker som kommunerna får besluta om, men det är just inte mycket mer heller.

Jag klagar i och för sig inte på detta. Jag tycker det är relativt rimligt att vi har denna fördelning. Men när inflytandet fördelas på detta sätt, bör kostnaderna också fördelas därefter.

Utskottet säger i år: »Enligt utskottets mening finns därför all anledning att återknyta till de tidigare gjorda uttalandena om att frågan om kostnadsfördelningen får inom en snar framtid upptas till prövning i ett större finanspolitiskt sammanhang.»

Ja, det där sade vi 1961, men då ansågs det inte vara någon god förkunelse. Den gången ville motionärerna ta upp prövningen i det sammanhanget, men i år har vi inriktat oss på den största och dominerande detaljen, skolkostnadsfrågan. Då faller utskottet tillbaka på våra synpunkter från 1961! Jag kan inte finna annat än att det är fråga om de obotfärdigas förhinder.

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

Jag vet från våra debatter förra hösten att det påpekades hur värdefullt det var att man väntade på den utredning som nu skulle komma, men i årets utlåtande erkänner utskottet utan vidare, att till följd av under år 1963 meddelade tilläggsdirektiv för utredningsarbetet, som innebar att kostnadsramen låstes, har kommitténs uppgift kommit att hamna utanför. Visste man inte det hösten 1963? Lika fullt framhårdar man från utskottets sida med att försinka upptagandet av denna fråga till behandling. Det kan inte vara rimligt att man ideligen väntar och uppskjuter, när det dock är fråga om problem som måste komma till en lösning, som någorlunda tar hänsyn till de reella förhållandena.

I våras hörde jag ett anförande av chefen för finansdepartementet. Han talade om hur det skulle komma att bli med den kommunala utdebiteringen. Han gav oss perspektivet att man skulle komma upp till en sammanlagd kommunal beskattning på 19—20 kronor per skattekrona. Om man vill kan man naturligtvis kalla det en sorts skatteutjämning: alla skall få lika hög skatt. Men vi för vår del menade, att skall kommunerna på ett rimligt och vettigt sätt kunna lösa de uppgifter, som på löpande band prackas på både landsting och primärkommuner, då måste kommunerna också få ekonomiska möjligheter att klara det utan sådana kommunalskatter.

Utskottet har hänvisat till att man får börja igen och ta upp saken i hela sammanhanget, och det kan jag förstå. Jag tycker också det är rimligt att man pekar på att både landstingens och primärkommunernas problem måste beaktas i detta sammanhang.

Sedan jag sålunda stickprovsvis berört den argumentation man har åstadkommit här, ber jag, herr talman, att få fästa uppmärksamheten på den reservation som avgivits till detta utlåtande. Det står: »Utskottet, som förutsätter att proposition på grundval av skatteutjämningskommitténs betänkande före-

lägges 1965 års riksdag, vill därför förorda att i samband med propositionens framläggande ett ställningstagande sker till hela kostnadsproblemet mellan stat och kommun och att därvid de i motionerna framförda synpunkterna beaktas.» Men här gäller det inte bara dessa motioner rörande skolkostnaderna, som vi har kommit med år från år. Man bör i detta sammanhang beakta också den stora centerpartiframstöten 1961, ty den innebar att man skulle ta upp frågan om fördelningen av kostnaderna mellan stat, primärkommuner och landsting. Jag tror det är nödvändigt.

Förvaltningsutskotten i våra landsting har nu fått till läsning skatteutjämningskommitténs förslag. Från det landsting jag tillhör har vi sagt ganska klart ifrån, att vad som sägs där är av ett mycket begränsat intresse och kanske inget intresse alls för det stora flertalet landsting. Vi har också den bestämda uppfattningen — och den har uttalats oavsett partiståndpunkt — att det är nödvändigt att få en ny fördelning av kostnaderna mellan primärkommuner, landsting och stat. Jag har mig bekant att liknande synpunkter framförts i ett flertal landsting. När man såg hur litet den kommunala skatteutjämnings ger när det gäller detta, har frågan aktualiserats på ett sätt som gör att partiskiljaktigheterna, som ju på det kommunala planet spelar ganska liten roll, ännu mera tonats ned. Vi har måst säga oss, att skall det vara möjligt att på det sätt man begär av kommuner och landsting lösa uppgifterna, då måste andra åtgärder till.

I den situation som här föreligger ber jag att få yrka bifall till den reservation som avgivits av herrar Ivar Johansson, Bengtson, Svensson i Stenkyrka och Eliasson i Sundborn till detta utlåtande.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har här citerat vad utskottet skri-

Om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan m. m.

vit, och jag har inte mycket att tillägga i själva sakfrågan. Vi är ense om att frågan bör lösas så snart som möjligt, men den skall lösas i ett större sammanhang. Herr Ferdinand Nilsson glömde att citera de sista raderna: »Utskottet föreställer sig att den naturliga vägen härvid måste bli, att överläggningar upptas med de av frågan berörda parterna, i första hand kommunförbunden. Endast under sådana former torde det f. ö. vara möjligt att tillgodose kravet på en lösning inom rimlig tid.»

Med hänvisning till vad utskottet anfört och då vi i sakfrågan är ense, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Det är naturligtvis svårt att föra en diskussion med en så snäll man som herr Boman, som försäkrar att vi är alldeles överens, fastän herr Boman vill vänta på det ena och det andra, medan reservanterna är något aggressivare och vill ha ett avgörande ganska snart. Det är väl egentligen den sakliga skillnaden mellan utskott och reservanter.

Men, herr Boman, låt mig säga att den samstämmighet i åsikter, som förelegat mellan utskottet och oss, som år efter år motionerat, den har tagit sig väldigt blyga uttryck. Har vi motionerat att frågan skall tas upp i stort, då säger utskottet, att vi måste vänta på en stor utredning. Har vi i stället tagit upp någon del som inte berör den kommunala skatteutjämningen, då har man svarat att man måste vänta ändå. Det är den ståndpunkten vi finner att utskottet fortfarande intar. Jag vägrar att tro att överensställelsen är så stor som man här har velat göra gällande, men jag tar det som ett tecken på att man har förhalat denna fråga så länge, att man äntligen börjar begripa, att någonting måste göras.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Jag har mycket svårt att förstå, att ett bifall till reservationen här skulle påskynda frågans behandling.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Ferdinand, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 180, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Ferdinand, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 119;

Nej — 18.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ang. sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om beskattning av ersättning vid övergången till högertrafik, m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 44, i anledning av dels framställning från kommittén för utredning rörande riksbankens jubileumsfond angående närmare bestämmelser rörande fondens handhavande och utnyttjande, dels i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen ställd skrivelse, vilken hänvisats till bankoutskottet, hade kommittén för utredning rörande riksbankens jubileumsfond framlagt förslag till närmare bestämmelser rörande fondens handhavande och utnyttjande. Kommittén hade därvid, med understrykande av önskemålet att forskningen genom tillkomsten av här ifrågavarande fond skulle erhålla ett reellt nettotillskott från det allmännas sida, föreslagit, att riksdagen skulle dels antaga stadgar för fonden av den lydelse ett till kommitténs framställning fogat förslag utvisade, dels ock godkänna de grunder i övrigt för fondens verksamhet och personalorganisation som angivits i framställningen.

Till utskottet hade hänvisats den i anledning av kommitténs framställning väckta motionen nr 1010 i andra kammaren av fru *Kristensson*.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen med avslag å motionen II: 1010 mätte

dels antaga stadgar för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond av den lydelse utlåtandet bilagt förslag utvisade,

dels godkänna grunder i övrigt för stiftelsens verksamhet och personalorganisation i enlighet med vad utskottet i utlåtandet angivit.

Enligt utskottets förslag till stadgar för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond skulle stiftelsens verksamhet ledas av en styrelse med nio ledamöter, varav fyra skulle vara företrädare för riksdagen, en för riksbanken samt de övriga för forskningsråden och forskningsberedningen.

Reservation hade anförts av herrar *Nils Theodor Larsson*, *Hansson* i Önnarp och *Hagnell*, vilka ansett, dels att utskottets yttrande i viss del bort hava den lydelse, reservationen visade, dels att i utskottets förslag till stadgar för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond § 4 första stycket bort erhålla i reservationen angiven lydelse.

Reservanternas förslag till ändring i fondens stadgar innebar en utökning av antalet styrelseplatser från nio till elva med sex företrädare för riksdagen.

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp):

Herr talman! I bankoutskottet inträffade förra veckan ett olycksfall i arbete därigenom att det vid justeringen av detta ärende visade sig att det förelåg olika uppfattningar om grunderna för utskottets beslut. Samtidigt fann sig utskottet bundet av protokollet, varför ingen ändring kunde ske, ansåg man i utskottet, och därmed var situationen låst. Men en av utskottets ledamöter hade varit mer förutseende än de andra — det var herr *Hagnell*, som hade förbehållit sig reservationsrätt. Så kom denna reservation till, och till herr *Hagnell* har herr *Stig Hansson* i Önnarp i andra kammaren och undertecknad anslutit sig.

Jag vill erinra om att det bakom bankoutskottets utlåtande ligger en framställning efter en utredning verkställd av en särskild kommitté, som har letts av hans excellens herr statsministern.

Ang. sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond

I kommittén har även ingått de ärade talmännen i denna kammare och i andra kammaren samt ytterligare fyra personer, nämligen riksdagsmännen Erik Grebäck, Gunnar Helén och Jonas Nordenson samt riksbankschefen Per Åsbrink. Jag nämner de kommitterades namn för att erinra om att detta utredningsuppdrag har tillmätts en särskild betydelse; det märks av namnuppsättningen.

Jag vill beröra kommitténs förslag med några få ord och därvid fästa uppmärksamheten på att kommittén beträffande fondstyrelsens sammansättning föreslår, att i styrelsen skall ingå företrädare för riksdagen och riksbanken till sådant antal, att dessa tillsammans erhåller majoritet i styrelsen. Därutöver framhåller kommittén, att det erfordras en stor lekmanrepresentation i fondstyrelsen med hänsyn till den starka betoningen av samhällsintresset, och vidare att vid val av styrelse större hänsyn bör tas till de tänkta ledamöternas personliga förutsättningar och kvalifikationer än till deras egenskap av företrädare för viss institution eller organisation.

Som kammarens ledamöter ser av reservationen så är det här fråga om en eventuell ökning av antalet ledamöter i styrelsen för fonden med två. Det kan därför vara på sin plats att fästa uppmärksamheten på antalet ledamöter i andra liknande institutioner. I statens medicinska forskningsråd är antalet ledamöter 16, i statens naturvetenskapliga forskningsråd 11, i statens humanistiska forskningsråd 13, i statens råd för samhällsforskning 19, i statens råd för atomforskning 11, medan jordbrukets forskningsråd endast har 8 ledamöter och statens tekniska forskningsråd 7. I flertalet fall är det alltså ett ganska stort antal representanter i dessa forskningsråd, vilka motsvarar styrelsen för riksbankens jubileumsfond.

Jag skall passa på tillfället att nämna att utskottet föreslår nio ledamöter, medan reservationen föreslår elva.

Jag vill ytterligare beträffande kommitténs förslag angående riksbanksfondens styrelse framhålla, att det innebär att i den skall ingå en representant för riksbanken samt företrädare för riksdagen, forskningsråden och forskningsberedningen, varvid företrädarna för riksdagen och riksbanken tillsammans skall ha majoritet. Kommittén säger i det sammanhanget: »Antalet representanter för riksdagen skulle då bestämmas till fyra, d. v. s. en från vart och ett av de partier som är företrädare i utskott, och i styrelsen skulle ingå fyra ledamöter utöver riksdagens och riksbankens representanter.»

Vad har då utskottet sagt? Jo, utskottet uttalar: »När det gäller representationen i styrelsen för olika kategorier bör enligt utskottets mening endast reglerna i stadgarnas § 4 vara bindande, beträffande riksdagsrepresentanterna sålunda utan fastlagd fördelning på riksdagspartierna.» Detta sistnämnda står alltså i motsats till vad kommitterade hade föreslagit.

Hur lyder då § 4? Eftersom denna paragraf här kommit i förgrunden skall jag be att få läsa upp den — paragrafen har följande lydelse: »Stiftelsens verksamhet skall handhavas av en styrelse, bestående av nio av riksdagen utsedda ledamöter. De väljes för en tid av tre år genom de riksdagens valmän, som har att verkställa val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret. Ordförande i styrelsen väljes därvid särskilt. I styrelsen skall ingå fyra företrädare för riksdagen, en representant för riksbanken samt företrädare för forskningsråden och forskningsberedningen.» Sedan innehåller § 4 följande viktiga sista stycke: »Förslag å styrelseledamöter framlägges av riksdagens talmän och vice talmän efter samråd med företrädare för partigrupper, riksbanksfullmäktige, forskningsråd och forskningsberedning.»

Jag vill särskilt fästa uppmärksamheten på detta sista, att talmännen efter samråd med företrädare för partigrup-

Ang. sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond

perna skall framlägga förslag för valkollegiet. Reservanterna förutser, att komplikationer kan tänkas komma att uppstå för talmännen då de skall fullgöra sin uppgift att efter samråd med partiledningarna sammanställa sitt förslag till fondens styrelse. Reservanterna vill söka undvika möjligheten till sådana komplikationer genom att utöka antalet företrädare för riksdagen från fyra till sex, varigenom alltså antalet lekmannarepresentanter ökas med två. Talmännen får därigenom en mycket lättare uppgift. Antalet ledamöter i fondens styrelse blir då så stort, att man kan tillmötesgå de kommitterades förslag att de fyra stora politiska partierna blir representerade, varjämte man även kan uppfylla önskemålet om proportionalitet.

Reservanterna har alltså framlagt sitt förslag för att få till stånd en mer framkomlig väg i valproceduren och undvika alla komplikationer.

Herr talman! Jag ber att efter denna redovisning få yrka bifall till reservationen.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! Jag ber att få instämma med herr Nils Theodor Larsson i att bestämmelserna för utseende av jubileumsfondens styrelse kanske inte har blivit fullt lyckade.

Den kommitté som utrett frågan från början var överens om att de olika i utskott representerade partierna i riksdagen skall ha rätt att också vara representerade i jubileumsfondens styrelse. Det torde också vara värdefullt att så blir fallet, eftersom det här rör sig om uppgifter som givetvis i hög grad måste intressera partierna även i riksdagsarbetet.

Bankoutskottet har emellertid på denna punkt inte följt kommitténs förslag utan endast uttalat, att i fondens styrelse skall ingå fyra företrädare för riksdagen, således utan fastlagd fördelning på riksdagspartierna. Detta kommer

möjligen att kunna leda till oklarheter och i värsta fall till kontroverser.

Vi vill för vår del inte bortse från möjligheten att frågan ändå skall kunna lösas på det sätt som är avsett och vi anser vara riktigt. Jag förutsätter emellertid att detta i så fall bör kräva en deklARATION, förslagsvis av den socialdemokratiska gruppens ledare här i kammaren innebärande att bestämmelserna kommer att tillämpas så, att en representant skall väljas från varje demokratiskt parti.

Om inte herr Strand anser sig kunna eller vilja lämna en sådan deklARATION, kommer vi för vår del att följa reservationen.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag kan förstå om bankoutskottet har varit imponerat av kommitténs sammansättning och utgått ifrån att ett förslag från det hållet var av den beskaffenheten, att det icke skulle behöva föranleda någon ändring. Jag delar nog reservanternas uppfattning, att det kan finnas skäl att hålla på om inte den princip, så dock den praxis som har tillämpats i sådana sammanhang, då riksdagen skall vara representerad, d. v. s. att man har försökt att få en proportionell fördelning i förhållande till partiernas styrka och velat sörja för att samtliga demokratiska partier om möjligt har varit representerade.

Här har öppnats en möjlighet för även andra än dem som i regel betraktas som representanter för de demokratiska partierna att få bli representerade. Det talas nämligen om de partier som är »företrädde i utskott». Ett femte parti skulle ju kunna bli representerat i utskott, och då räcker det inte med fyra representanter.

Jag ansluter mig därför till reservanternas mening med den motivering som kommittén själv har använt, nämligen att det skall finnas möjligheter för de i

Ang. sammansättningen av styrelsen för riksbankens jubileumsfond

utskott företrädde partierna att bli representerade i styrelsen.

Jag vill gärna göra den deklARATION, som herr Virgin önskade. Jag tycker att det är naturligt att vi håller på den praxis, som hittills i allmänhet tillämpats, således att man har en proportionell fördelning.

Jag ansluter mig alltså till herr Larssons yrkande om bifall till reservationen.

Herr VIRGIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Efter detta uttalande av herr Strand ber jag att få yrka bifall till reservationen av herr Hagnell m. fl.

Herr STÄHLE (s):

Herr talman! Herr Nils Theodor Larsson nämnde i sitt anförande någonting om att det måtte ha förelegat ett olycksfall i arbetet inom utskottet. Jag skulle vilja vända på den satsen och säga, att olycksfallet i så fall måste ha inträffat inom kommittén. Utskottet bygger nämligen i huvudsak sitt ståndpunktstagande på den framställning som kommittén har gjort.

Kommittén, som har arbetat under statsministerns ordförandeskap och i övrigt bestått av bl. a. talman Thapper, vår egen ärade talman herr Sundelin samt riksbankschefen, har kommit fram till den fördelning av platserna som här föreslås. Delade meningar föreligger inom utskottet endast i fråga om sammansättningen av den styrelse som skall handlägga frågan om fördelning av anslagen. I övrigt är samtliga i utskottet ense med kommittén.

Det bör också nämnas i sammanhanget, att utskottet även diskuterade frågan om en utökning av styrelsen när det gäller forskningsområdet. Vårt problem i utskottet var: är det klokt att utse en jättestor styrelse, som för att kunna driva ett ordnat arbete säkerligen skulle i sin tur delegera sina upp-

gifter på ett arbetsutskott? Enligt vår uppfattning skulle på det sättet färre komma att deltaga i arbetet än om man följer utskottets förslag.

Utskottet har ändock mjukat upp kommitterades förslag på så sätt, att man icke binder representationen från riksdagen till partier utan bara säger att i styrelsen skall ingå fyra företrädare för riksdagen.

Jag tillåter mig att citera vad utskottet yttrar på s. 16 i utlåtandet: »Da stiftelsen torde vara bäst betjänt av en någorlunda liten, effektivt arbetande styrelse, vill utskottet förordna att den får den av kommittén föreslagna numerären. En utvidgning av styrelsen skulle sannolikt leda till att ett mindre arbetsutskott bildades inom styrelsen och att sålunda i själva verket omfattningen av den krets som närmast leder verksamheten minskades.»

Om man skulle öka antalet forskare i styrelsen på det sätt forskningsberedningen önskat, skulle vi enligt utskottets mening få en mastodontstyrelse, alltför stor och otymplig för att kunna arbeta effektivt och smidigt.

Med hänvisning till dessa synpunkter, herr talman, ber jag att få yrka bifall till bankoutskottets utlåtande.

Häri instämde herr *Schmidt* (fp).

Herr LARSSON, NILS THEODOR, (cp):

Herr talman! Bankoutskottets ärade herr vice ordförande uttryckte farhågor beträffande det stora antalet ledamöter av styrelsen. Jag trodde att jag redan i mitt första anförande hade sagt så mycket, att han knappast skulle vågat framställa sådana farhågor — det har ju framhållits och framgår även av redovisningen i bankoutskottets utlåtande att forskningsråden som regel har flera ledamöter än elva, vilket antal ledamöter stiftelsens styrelse skulle få om den utökas med två parlamentariska representanter på det sätt vi föreslagit.

Någon ökning av antalet representan-

Ang. konsultarvodenas inverkan på byggnadskostnaderna

ter för forskarna har reservanterna avstätt från att föreslå. Vi har därvid stöd av kommittén, som just betonar att lekmanrepresentationen bör vara övervägande i denna styrelse.

Ja — 35;

Nej — 89.

Därjämte hade 14 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. konsultarvodenas inverkan på byggnadskostnaderna

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 50, i anledning av väckta motioner angående konsultarvodenas inverkan på byggnadskostnaderna.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 174, av herrar *Tage Johansson m. fl.* och II: 216, av herr *Haglund m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl Maj:t skulle hemställa, att en utredning måtte tillsättas med uppgift att

1. förutsättningslöst utreda konsultarvodenas roll inom byggnadskostnaderna, varvid såväl bostadsbyggnaderna som annan byggnads- och planeringsverksamhet borde uppmärksammas, samt att

2. framlägga förslag till de åtgärder, som utredningen kunde giva anledning till.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet hemställt, att de likalydande motionerna I: 174 och II: 216 måtte anses besvarade med vad utskottet i utlåtandet anfört.

Herr JOHANSSON, TAGE, (s):

Herr talman! Jag har i utskottet ansett mig kunna acceptera den behandling, som min motion där fick och som redovisas i detta utlåtande. Jag har därför ingen anledning att nu ställa något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, men jag vill göra ett par kommentarer.

Anledningen till att vi motionärer, som var med vid utskottsbehandlingen, inte yrkade på en särskild utredning

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med de därunder framkomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av att det förslag antoges, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan oförändrad, sig finna denna proposition var med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 44, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av att det förslag antages, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nejpropositionen.

Då emellertid herr *Stähle* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram

är att man på senare tid och inte minst sedan motionerna väcktes har börjat göra en del för att få klarhet beträffande arkitekt- och konsultarvodenas roll i byggnadskostnaderna. Motionärerna och utskottet förutsätter att den i utlåtandet nämnda utredningen, som pris- och kartellnämnden planerat och begärt pengar till, skall få erforderliga resurser för sitt arbete. Vi förutsätter också att den signalerade offentliga utredningen beträffande byggnadskostnaderna får anledning att uppmärksamma hithörande frågor.

Vi tror således att vad som nu planeras i fråga om utredningar skall vara tillräckligt för att göra en genomlysning av detta ganska komplicerade problem, och vi vågar därför också räkna med att det från dessa utredningar skall komma en del konkreta förslag i denna fråga. Ett enhälligt utskottsutlåtande med den skrivning som här föreligger — som väl också kommer att godkännas av riksdagen — bör, tycker vi, betyda en del för det fortsatta arbetet i dessa utredningar och i riksdagen i framtiden.

Jag hemställer därför om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 51, i anledning av väckta motioner om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 623, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 773, av herr *Hedlund m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att ett miljöpolitiskt handlingsprogram i enlighet med i motionerna anförda riktlinjer måtte

utarbetas så snart ske kunde och att förslag, som därav föranleddes, skyndsamt måtte föreläggas riksdagen.

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 623 och II: 773 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Eric Gustaf Peterson*, fru *Olsson* samt herrar *Carlsson* i Huskvarna, *Börjesson* i Glömminge och *Magnusson* i Nennesholm, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 623 och II: 773 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att ett miljöpolitiskt handlingsprogram i enlighet med i motionerna anförda riktlinjer måtte utarbetas så snart ske kunde och att förslag som därav föranleddes skyndsamt måtte föreläggas riksdagen.

Herr **PETERSON, ERIC GUSTAF**, (fp):

Herr talman! Jag har anslutit mig till reservationen, vilken går ut på ett bifall till centerpartiets partimotion i miljöpolitiska frågor, och jag tar till orda även om jag nog väntat mig att någon annan skulle ha varit beredd att först träda fram och försvara reservationen.

Anledningen till att jag anslutit mig till reservanternas uppfattning är att jag anser, att dessa frågor är av oerhörd vikt och att jag tror att de inte har fått den framträdande position i samhällsdiskussionen som de är värda. Jag tror också att de i en snar framtid kommer att få den positionen, så att man vid sidan av de ekonomiska debatterna också diskuterar miljön och dess inverkan, inte minst på ungdomen.

Den senaste tidens debatter i pressen och i viss mån också i radio och TV har uppmärksammat dessa frågor och visat på avigsidorna i den miljö

vi har i dag. Vi är tvingade, anser jag, att för framtiden få ett miljöpolitiskt program att arbeta efter. Svårigheterna att få till stånd en sådan ordning har hittills berott på brister på olika områden, men vi får väl hoppas att dessa brister så småningom avlägsnas, och då finns det bättre möjligheter att tillgodogöra sig ett miljöpolitiskt program av den innebörd som beskrivits i motionen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Utskottet har i sitt utlåtande påpekat att motioner av likartat innehåll har förekommit vid såväl 1962 som 1963 års riksdagar. Den motion som nu föreligger innebär egentligen inget nytt i sakfrågan.

Utskottet har nu liksom tidigare velat erinra om att de personella resurserna är de mest avgörande på den här punkten. Framtiden får väl utvisa, huruvida det är möjligt att få fram dessa människor, som bör veta så mycket om det mesta.

Som utskottet också framhållit, förändras vårt samhälle ständigt. Det sker en fortgående utveckling, och utskottet har den meningen, att de personella resurser som finns i dagens läge kan utnyttjas på andra områden av minst samma aktualitet. Detta har gjort att utskottsmajoriteten för sin del har kommit fram till samma slutsats som vid föregående tillfällen, vilket innebär ett avstyrkande av motionerna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha

Om åtgärder mot kriminaliteten

va upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Peterson, Eric Gustaf*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Peterson, Eric Gustaf*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja—97;

Nej—39.

Om åtgärder mot kriminaliteten

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 52, i anledning av väckta motioner dels om åtgärder mot kriminaliteten och dels angående miljöförändringars inverkan på kriminaliteten bland de lägsta åldersgrupperna.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 355, av herr *Thorsten Larsson m. fl.*, och II: 415, av herr *Nelander m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa,

Om åtgärder mot kriminaliteten

A. om samordnande åtgärder för ungdomens undervisning om lagar, brott och brottspåföljder i samverkan främst mellan skola och polis,

B. om undersökning av möjligheterna att i större utsträckning engagera ungdomsorganisationerna i det brottsförebyggande arbetet,

C. om förslag till officiellt, plastinbakt legitimationskort att företes vid utkwitterande av penningmedel å post- och bankinrättningar etc. för att minska det stora antalet check- och postbedrägerier,

D. om anordnande av en rekryteringskampanj för att få flera frivilliga övervakare till sociala eftervårdsfall,

E. om förslag till bättre avvänjnings- och vårdåtgärder för narkotikamissbrukare,

F. om utredning i syfte att för de eftervårdsfall av olika kategorier, som särskilt sökte sig till storstadsområdena, skapa ökade förutsättningar när det gällde bostad och arbete i ur social synpunkt lämpliga miljöer.

I de likaledes till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 33, av herr *Erik Filip Petersson* och herr *Eric Carlsson*, samt II: 41, av herr *Hamrin* i Jönköping, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan, huruvida vissa pågående miljöförändringar påverkade utveckling av kriminalitet bland de lägsta åldersgrupperna och vilka åtgärder som från samhällets sida kunde vidtagas.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 33 och II: 41 samt de likalydande motionerna I: 355 och II: 415, i den mån de icke kunde anses besvarade med vad utskottet i utlåtandet anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herr *Enarsson*, fru *Olsson*, herr *Axel Kristiansson*, fru *Hultell*, herr *Carlsson* i Huskvarna, *Dickson* och *Nilsson* i Bästekille samt fru *Forsling*.

Herr **PETERSSON, ERIK FILIP**, (fp):

Herr talman! Såsom motionär i denna fråga — det gäller motion I: 33 — skall jag be att få säga några ord.

Såsom utskottet säger i sin motivering behandlas här ett samhällsproblem av mycket allvarlig art. Jag skulle vilja tillägga att det gäller, ett problem, eller rättare sagt flera problem, som blir allvarligare och allvarligare för varje år som går. Bara sedan motionen skrevs har man kunnat få klart för sig, att problemen nu är mera angelägna att komma till rätta med än tidigare. Låt mig bara ta ett par exempel.

Enligt den statistik som jag har fått i min hand ökade antalet inbrottsstölderna från 56 460 år 1961 till 66 335 år 1963. I det rikliga nyhetsmaterial som man kan finna i tidningarna om ungdomskriminalitet kan man ibland hitta mycket avskräckande exempel. Låt mig bara erinra om att Huddingepolisen för någon tid sedan rapporterade, att man där hade att göra med ligor bestående av åttaåringar, som systematiskt gav sig in på att begå brottsliga handlingar. Samma polis ger ett annat exempel då den talar om en biltjuv — en rutinerad biltjuv sägs det, som är bara 13 år men i alla fall så rutinerad att han har varit ledare för en liga, som specialiserat sig på bilstöld. Polisen är förvånad över att han alls kan köra bil, då han inte ens når ned till pedalerna i bilen.

Sådana saker måste göra oss alla mycket allvarligt stämda.

De undersökningar som utskottet hänvisar till och som utförts och publice-rats under hösten belyser i första hand, att problemen är allvarligare än man vanligen har tänkt sig. Utskottet motiverar sin i stort sett negativa inställning

främst med att spörsmålen hör hemma inom den kriminologiska forskningen. Att det här behövs forskning är jag fullt på det klara med, och man hade då kanske kunnat förvänta sig att utskottet hade kommit med något positivt uppslag till hur denna forskning skulle utbyggas och bli mera effektiv. Vissa delar av de orsakssammanhang, som medför barn- och ungdomskriminalitet, synes mig emellertid vara av den beskaffenheten att man inte bör fördröja åtgärders vidtagande genom långa, kanske fleråriga forskningar. I vissa fall är det naturligtvis nödvändigt med djupgående och grundliga forskningar, men det väsentliga i hela sammanhanget är ju att komma fram till positiva förebyggande åtgärder, och det får därför inte stanna vid undersökningar och forskning.

I ett par avsnitt tycker jag nog att utskottet har resonerat med något av trötthet inför denna fråga, nämligen när man på sidan 8 säger: »Frågorna spänner över så många, delvis vitt skilda ämnesområden, att de knappast torde vara möjliga att överblicka av en utredningskommitté.»

Detta tycker jag är att vara negativ i överkant. Kan man verkligen inte lösa detta problem utredningsvägen?

På sidan 9 säger utskottet: »Det torde för ett land som vårt stöta på mycket stora personella och ekonomiska svårigheter att på egen hand organisera en forskning av tillräcklig bredd och intensitet.»

Det kan naturligtvis vara bra att koppla in detta i internationella sammanhang, men jag vågar nog påstå att våra problem är ganska mycket nationella. Det är känt att vi har besvärligheter härvidlag, vilka kanske är speciellt svenska. Därför tycker jag nog att det är att gå litet från ämnet att i högre grad lita på att vi skall få hjälp genom en internationell forskning.

Här står vi inför ett så allvarligt samhällsproblem att vi *måste* försöka orka med ett krafttag, även om det ter

Om åtgärder mot kriminaliteten sig mycket besvärligt, därför att det är alltför stora värden som står på spel — inte bara materiella värden utan värden av betydligt högre klass. Det gäller helt enkelt om vi skall bevara respekten för lag och rätt i vårt samhälle eller om rättsbegreppen skall bli så uppluckrade att det uppstår svårigheter som det till sist kanske blir omöjligt att komma till rätta med.

Jag skall, herr talman, även om jag skulle ha önskat yrka bifall till motionen, då det i utskottet har avgivits ett särskilt yttrande, som enligt min uppfattning täcker ganska väsentliga saker, nu nöja mig med att ansluta mig till detta yttrande. Jag är förvissad om att det inte är sista gången dessa frågor kommer upp i riksdagen. De är av den beskaffenheten att de tränger sig fram, och vi måste, tror jag, i fortsättningen ta kraftigare på denna fråga än vad utskottet har vågat göra vid detta tillfälle.

I detta anförande instämde herr Carlsson, Eric, (cp).

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Som redan antytts av herr Petersson finns till detta utskottsutlåtande fogat ett särskilt yttrande. Ett särskilt yttrande bakom ett i övrigt enigt utskottsutlåtande är självfallet ingen plattform för en diskussion i sak och det är inte heller min avsikt att väcka någon sådan. Jag vill bara i någon mån förklara varför detta yttrande har kommit till. Vi vill med det samma ytterligare understryka hur allvarligt vi ser på de problemställningar som motionärerna berört.

Vi har ju måst konstatera att trots de åtgärder som i förebyggande syfte vidtagits från samhällets sida så ökar brottsligheten, och detta inte minst bland ungdomen. Detta är mycket betänkligt. Vi har i yttrandet sagt, att tidsandan med allt vad som i den kan inbegripas inte är sådan, att den hjälper oss när det gäller att komma till rätta

Om åtgärder mot kriminaliteten

med dessa problem, utan snarare, kan man säga, tyvärr i viss mån befrämjar den utveckling som är på gång.

Frågeställningen är hur man från samhällets sida skall kunna komma till rätta med dessa problem. Jag tror för min del, och det är väl något ditåt som vi vill ha sagt, att om man från samhällets sida skall komma till rätta med dessa problem med åtgärder, så måste dessa åtgärder synkroniseras med de uppbyggande krafterna i samhället och inte minst med hemmen. Jag tror att hemmets fostrande uppgifter här måste få en renässans.

Herr talman! Med dessa ord vill jag i övrigt yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Jag vill erinra herr Petersson om att utskottet har tagit mycket allvarligt på de motioner som behandlats i det föreliggande utskottsutlåtandet. När herr Petersson uttalar en stilla undran om varför inte utskottet har kommit med ett positivt uppslag i dessa frågor undrar jag om inte utskottet på något sätt är oriktigt sammansatt, då vi inte hade nöjet ha herr Petersson vid bordet. Det skulle ha varit utomordentligt tillfredsställande att få uppslag på detta område. Som utskottet i sin skrivning sagt gäller det samhällsproblem av mycket stor omfattning. Det är sannerligen inte lätt att komma till rätta med dem.

Utskottet räknar emellertid med att det är en rad åtgärder på gång och att man trots allt bör avvakta resultaten av dessa åtgärder, som nu skall genomföras i det svenska samhället.

I sakfrågan har utskottet varit fullständigt enigt. Det finns ingen reservation på den punkten. Däremot har det märkliga inträffat, att flera av utskottets ledamöter har ett särskilt yttrande. Vad innehåller detta yttrande? Såvitt jag kan förstå är det ett allmänt uttalande och i sak till intet förpliktande.

Det är klart att det är varje ledamot obetaget att skriva sådana yttranden, men å andra sidan kan man fråga sig vad det tjänar till att riksdagens kamrar säger ja eller eventuellt nej till ett dylikt allmänt uttalande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag har också funnit detta utskottsutlåtande tillfredsställande och vill bara understryka, att det egentligen är ganska betydelsefullt att riksdagen diskuterar dessa stora problem. Som det från olika håll framhållits berör dessa motioner mycket stora och vitala spörsmål.

Redan nu vill jag förutskicka, att jag i detta sammanhang inte har något yrkande. Kanske är jag något för positiv i min tolkning, men jag måste säga att utskottet i detta fall har ett ganska väl penetrerat utlåtande, i vilket man i varje fråga tar upp en diskussion. Jag vill faktiskt tolka utskottets resonemang som ganska positivt. Det är måhända svårt att föreslå konkreta åtgärder, men man får väl hoppas att de synpunkter, som framhållits i motionerna och utskottsutlåtandet, och de utredningar som kommit igång skall leda till en aktivitet på detta område från samhällets sida till gagn för ungdomen. Det är väl detta som ytterst är syftet.

Jag har velat betona den saken, herr talman, i övrigt har jag inget yrkande som motionär.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag erinrar om att arbetsplenum hålles nu på fredag med början kl. 11.00. Ehuru antalet ärenden då är ringa, har jag på grund av en anhopning av ärenden till nästa vecka, då även skolpropositionen skall behandlas, inte ansett

det lämpligt att inställa fredagens arbetsplenium.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 348, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående handläggningen av frågor om lokala trafikföreskrifter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 349, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 189, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkingar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Adolfsson* (k) till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet: »Har Statsrådet för avsikt att till 1965 års vårriksdag med anledning av från 1955 års valutredning ställda förslag förelägga proposition rörande valkretsindelning vid primärkommunala val?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.11.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 4 december

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne november.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 december 1964.

Till justitiedepartementet hade den 3 december 1964 från länsstyrelsen i Malmöhus län inkommit fullmakt för Anna Rosvall, Dösjebro, vilken vid ny röstsammanräkning den 2 december 1964 blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgående ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes icke någon anmärkning mot fullmakten.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämta den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Det skulle antecknas, att fru Rosvall utsetts att inträda såsom ledamot av kammaren i stället för herr Weibull, vilken avlidit.

Fru *Rosvall* infann sig nu och intog sin plats i kammaren.

Anmälades och godkändes bevilningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 350, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag

till förordning om beskattning av ersättning vid övergången till högertrafik, m. m.

Föredrogos ånyo bevilningsutskottets betänkanden:

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter på kvarlåtenskap;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ändrings- och tilläggsprotokoll till avtalet mellan Sverige och Japan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter; samt

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475), m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval;

nr 48, i anledning av väckta motioner om översyn av abortlagstiftningen; och

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss fråga rörande prisregleringen på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 oktober 1964 dagtecknad proposition, nr 177, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att bestämma den i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. angivna övre gränsen för slaktdjursavgifterna till 40 kronor för svin samt till 60 kronor för nötkreatur, som efter nedslaktningen vägde minst 150 kg, och till 40 kronor för nötkreatur med lägre vikt. I anslutning härtill hade begärts bemyndigande att maximera avgiften vid utförsel av levande djur till 60 kronor för nötkreatur, som vägde minst 300 kg, och till 40 kronor för andra nötkreatur och för svin.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1. de likalydande motionerna I: 840, av herr *Jonasson m. fl.*, och II: 1037, av herr *Persson i Heden m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 177 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning av differentiering av slaktdjursavgifterna för svin i enlighet med vad i motionerna anförts;

2. motionen II: 1042, av herrar *Elmwall* och *Hedin*, vari föreslagits att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 177 skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om skyndsam prövning, lämpligen genom jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets organisationer, av frågan om en differentiering områdesvis av slaktdjursavgifterna för svin och nötkreatur samt i samband härmed jämväl

av andra åtgärder, som kunde eliminera eller begränsa exportöverskottet inom fläskproduktionen, allt enligt motionens syfte;

b) om en sådan tillämpning inom fodersädsregleringen på grundval av riksdagens beslut, att slaktdjursavgiftsmedel icke behövde tagas i anspråk till stöd för export av fodersäd; samt

c) om att slaktdjursavgift icke måtte uttagas för häst i nuvarande produktionsläge; ävensom

3. motionen II: 1043, av herr *Magnusson* i Nennesholm *m. fl.*

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

I. med avslag å motionerna II: 1042 och II: 1043, båda motionerna såvitt nu vore i fråga, lämna utan erinran vad i propositionen anförts rörande användningen i vissa fall av slaktdjursavgiftsmedel till stöd åt fodersädsexporten;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 1043, såvitt nu vore i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar i regleringsförfattningen rörande slaktdjursavgift i överensstämmelse med vad som angivits i propositionen;

III. lämna motionen II: 1042, såvitt avsåge slaktdjursavgift för häst, utan åtgärd;

IV. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 840 och II: 1037 samt II: 1042, sistnämnda motion såvitt densamma avsåge utredning av frågan om differentiering av slaktdjursavgifter m. m., måtte överlämnas till 1960 års jordbruksutredning.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Hjalmar Nilsson*, *Mossberger*, *Hedström*, *Manne Olsson* och *Lindström*, fru *Lindskog* samt herr *Es-kilsson* i Likenä, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IV

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

hemställa, att riksdagen måtte lämna motionerna I: 840 och II: 1037 samt II: 1042, sistnämnda motion såvitt densamma avsåge utredning av frågan om differentiering av slaktdjursavgifter m. m., utan åtgärd;

2) av herr *Hedin*, beträffande punkterna I och III, utan angiven mening; samt

3) av herr *Lage Svedberg*, beträffande punkten II, likaledes utan angiven mening.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s) :

Herr talman! I detta från jordbruksutskottet avgivna utlåtande, som gäller en proposition om prisreglering på jordbrukets område, har även behandlats ett antal motioner. Utskottets majoritet har tillstyrkt en motion, som avser utredning av frågan om en differentiering av slaktdjursavgifter m. m. Frågan tas upp under punkt IV i jordbruksutskottets utlåtande. Jag har jämte flera av ledamöterna i utskottet reserverat sig mot detta majoritetsbeslut, och jag skall, herr talman, helt kort motivera varför vi har en annan mening än utskottsmajoriteten och har avgivit denna reservation.

År 1961 väcktes ett antal motioner i precis samma fråga som den föreliggande i samband med den då avlämnade propositionen om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Om man studerar de tidigare motionerna om utredning rörande differentiering av slaktdjursavgifterna, finner man att de i stort sett överensstämmer med de motioner som har väckts vid denna riksdag.

Utskottet behandlade de år 1961 väckta motionerna välvilligt. Utskottet hemställde att riksdagen skulle överlämna frågan till utredning. Riksdagen biföll vad utskottet hade föreslagit. Kungl. Maj:t överlämnade ärendet till jordbruksnämnden, som tillsammans med jordbrukets föreningsrörelse — i detta fall slakteriförbundet — har utrett frågan i dess helhet. Materialet har

även behandlats av jordbruksnämnden och har därefter överlämnats till Kungl. Maj:t. I propositionen nr 177 till innevarande års vårriksdag redovisades såväl utredningsmaterialet som vidtagna åtgärder, och i propositionen föreslogs att materialet skulle överlämnas till 1960 års jordbruksutredning, vilket riksdagen inte hade någon erinran mot.

Det har sålunda redan verkställts en utredning i samarbete med jordbrukets föreningsrörelse. Utredningsmaterialet har överlämnats till 1960 års jordbruksutredning. Vid behandlingen av ärendet i utskottet fick vi en föredragning av direktören i slakteriförbundet, varvid denne bekräftade att man redan nu har vidtagit en områdesdifferentiering av slaktdjursavgifterna, vilken innebär att avgifterna är högst i södra Sverige. Sedan sjunker avgifterna och är lägst i Norrbotten. En differentiering av slaktdjursavgifterna är således redan nu genomförd.

Då alltså frågan är utredd och materialet är överlämnat till 1960 års jordbruksutredning, anser vi reserveranter att det det är onödigt att på nytt belasta denna utredning med precis samma hemställan som riksdagen gjorde 1961 och som vårriksdagen i år godkände. Vi anser att man bör ha någon princip att följa när det gäller dessa frågor. Har man en gång beslutat att få till stånd en utredning, som nu verkställts, och utredningsmaterialet överlämnats för handläggning, bör man inte besvara 1960 års jordbruksutredning med en ny skrivelse i ärendet. Jag vet inte om det är fråga om att förlänga utredningens arbete så länge som möjligt, eftersom det på detta sätt är från år görs en hemställan om att material och utredningar måtte överlämnas till 1960 års jordbruksutredning, som ändå enligt sina direktiv har möjligheter att göra alla dessa utredningar.

Detta är, herr talman, helt kort den motivering jag har i denna fråga, och jag hemställer om bifall till utskottets

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

förslag under punkterna I, II och III samt om bifall till reservationen under punkt IV.

Herr **HERMANSSON** (cp):

Herr talman! Liksom herr Hjalmar Nilsson vill jag poängtera att det i jordbruksutskottet inte råder några delade meningar om nödvändigheten och behovet av att genomföra de höjningar av slaktdjursavgifterna som Kungl. Maj:t i proposition nr 177 föreslagit. Utvecklingen under senare tid har tyvärr medfört, att man måst tillgripa dessa åtgärder, och följaktligen har vi i utskottet varit överens på dessa punkter. Det innebär således att vi har avstyrkt de motioner som inneburit avslag på propositionen när det gäller slaktdjursavgift för nötkreatur och för häst och när det gäller att använda sådana medel till stöd åt fodersäsexporten.

Som herr Hjalmar Nilsson anförde, är det endast på en punkt vi har delade uppfattningar om förfarings sättet, och det gäller just differentieringen av slaktdjursavgifterna. Denna fråga har motionsledes förts fram under flera år och även under innevarande år, i anslutning till denna proposition. Herr Hjalmar Nilsson anförde att han — med hänsyn till att riksdagen 1961 och 1964 har beslutat om en sådan utredning och lämnat detta uppdrag dels åt jordbruksnämnden och dels åt 1960 års jordbruksutredning — därmed ansåg att man uppfyllt allan rättfärdighet. Men, herr Nilsson, på denna punkt har det ju ändå inte förekommit någon utredning om en differentiering av framför allt svinslakten, såsom motionärerna har begärt. Det är riktigt som herr Hjalmar Nilsson anförde, att vi har fått en områdesdifferentiering, men det är på storboskapens område och det gäller Norrland. Följaktligen är det självklart att när nu jordbruksnämnden föreslog att denna sak skulle överlämnas till 1960 års jordbruksutredning, var det därför att den inte var färdig. Att

vi också har velat föra över årets motioner till 1960 års jordbruksutredning beror på att utredningen ännu inte har hunnit behandla detta speciella område. Trots att riksdagen begärde en skyndsamt utredning, har man alltså ännu inte redovisat någonting till riksdagen på detta område. Detta faktum, tillsammans med att läget nu är ytterligt aktuellt och prekärt samt de nya aspekter som framkommit i årets motioner, gör det angeläget att även dessa överförs till 1960 års utredning.

Jag vill också i detta sammanhang fästa kammarens uppmärksamhet på att tre socialdemokrater i utskottet har slutit upp på utskottsmajoritetens sida. Det tyder på att man även på den kanten funderar över huruvida det inte vore lämpligt att få en sådan allsidig och förutsättningslös utredning. Med hänsyn till detta uttalade önskemål vill jag gärna att kammaren observerar den saken. Det är bara ett fullföljande av ett tidigare beslut som riksdagen fattat.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **SVEDBERG, LAGE**, (s):

Herr talman! Frågan om slaktdjursavgifterna har ju varit föremål för långa debatter ända från år 1953 då de infördes i vår prisreglering på jordbrukets område. Jag erinrar mig att det vid den tidpunkten rörde sig om fem kronor per gris. Från början var det inte infört någon slaktdjursavgift på vare sig storboskap eller hästar, och redan året efter, således 1954, sänkte man slaktdjursavgiften på grisar från fem till två kronor, och detta belopp stod kvar fram till 1956 då slaktdjursavgiften höjdes till sju kronor. Samtidigt tog man itu med problemet om slaktdjursavgift för storboskapen och införde där en slaktdjursavgift på tolv kronor.

Det första avtal som upprättades inom jordbruket var ett treårsavtal. Det berättigade till ett importskydd som motsvarade slaktdjursavgiften. Vid varje höj-

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

ning av slaktdjursavgiften höjdes importskyddet i motsvarande mån. Mot detta reagerade vi redan då i från norrlandsbänkarna därför att praktiskt taget övervägande delen av Sverige var då som nu beroende av viss foderimport.

Från 1956 och framöver uppstod ett överskott som vid utgången av regleringsåret 1959/60 uppgick till icke mindre än 47 000 ton. Vid den nya sexårsuppgörelsen ansåg företrädarna för konsumenterna att man inte längre borde uppmuntra en sådan exportproduktion som genom stora förluster belastade den svenska prisnivån. År 1959, vid sexårsavtalets ingång, överflyttades betalningsansvaret för exportförlusterna på producenterna.

Meningen var att produktionen skulle avvägas efter marknadsbehovet, men vad är man i färd med att verkställa nu? Jo, en slaktavgift på inte mindre än 40 kronor per gris! Om vi går ut ifrån att den bästa kvaliteten ligger vid en slaktvikt på 60 kilo, då belastar man prisnivån med inte mindre än 65 öre per kilo. Redan nu har man en importreglering på fodersäd, som i skånehamnarna ligger på mellan 17 och 18 öre per kilo, och det är givet att dessa importspärrar gör sig ännu mera märkbara i övre Norrland med de högre fraktkostnaderna där.

Med den blanka reservation som jag har fogat till utskottets utlåtande har jag velat fästa uppmärksamheten på problemet om slaktdjursavgiften. Jag har inte motsatt mig Kungl. Maj:ts förslag, men jag har i likhet med de övriga bland utskottsmajoriteten ansett att en översyn av de nya motiveringar som framkommer i de här redovisade motionerna borde göras av 1960 års utredning. Det är, som herr Hermansson säger, en viss skillnad emellan de motiveringar som utskottets företrädare och representanter för reservationen har anfört. Det är en skillnad som i varje fall jag har funnit motivera en remiss till denna utredning.

Företrädare för 1960 års utredning

säger att de tidigare motionerna ännu icke har föredragits i beredningen, och då kan det inte vara något större fel att låta även de motioner som här rekommenderas dit få följa med.

Slaktdjursavgiften har ju växlat även om den är differentierad beträffande storboskap och grisar. År 1959 var det 25 kronor, år 1960 var det 20 kronor och åren 1961—1964 hade vi beloppen 21, 25, 23 och 21 kronor. I Norrland hade vi en variation mellan 24 och 26 kronor. Landet var uppdelat i tre områden där det växlade mellan beloppen 26, 24, 22 och 20 kronor.

Herr talman! Jag ansluter mig till hemställan om bifall till utskottets förslag, men jag hoppas att 1960 års utredning skall ge ett resultat som eliminerar de fraktsatser som framför allt belastar det norrländska jordbruket, inte minst dess produktion av grisar.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Herr Svedbergs uppfattning är att slaktdjursavgifterna på svin och nötkreatur är för höga och att man därför bör göra en översyn av dem. Jag kan förstå hans principiella inställning i denna fråga, men, herr Svedberg, motionerna har ingen hemställan på denna punkt, de yrkar endast på en differentiering av slaktdjursavgifterna på svin.

Jag skall ta mig friheten att referera de motioner som väcktes 1961 och som låg till grund för riksdagens beslut. Motionerna kom från Norrland och finns i trycket i andra kammaren, där motionen bar nr 832, och undertecknare är norrlänningar från olika partier. Man säger: »På dessa grunder finner vi det rimligt och motiverat, att slaktdjursavgift för svin differentieras ungefär efter samma grunder som gäller för nöt- och hästslakt. En lämplig avvägning synes oss vara att för norrbottensområdet bestämmas en avgift av 40 %, Västerbotten med Ångermanlands norra domsaga 60 % och Hälsingland, Medelpad, Jämtland och återstående del av Ångerman-

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

land 80 % av den slaktdjursavgift som vid varje tidpunkt gäller för riket i övrigt.»

I klämman hemställer man — med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag — att man måtte besluta uppdra åt Kungl. Maj:ts »att vid fastställande av slaktdjursavgift för svin differentiera beloppen i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan anförts och som för närvarande gäller i fråga om slakt av nötkreatur och häst».

Detta var 1961. Vad säger man nu i motionen från andra kammaren nr 1 042? Jo, i klämman hemställer man om »skyndsam prövning, lämpligen genom jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets organisationer, av frågan om en differentiering områdesvis av slaktdjursavgifterna för svin och nötkreatur samt i samband härmed jämväl av andra åtgärder, som kan eliminera eller begränsa exportöverskottet inom fläskproduktionen, allt enligt motionens syfte».

Båda motionerna är alltså ute efter en områdesdifferentiering av slaktdjursavgifterna på svin, vilket redan är genomfört. Skulle det finnas någon nyansskillnad mellan dessa motioner, kan den icke ligga någon annanstans än i det som kan innefattas i »m. m.» — och däri kan ju rymmas åtskilligt av åsikter.

Herr Hermansson måste, förstår jag, ha en dålig tro på utskottets egen hemställan, eftersom han åberopar att tre socialdemokrater har varit med om att rösta för den här utredningen. Jag vet inte om detta skulle vara det starkaste argument som han hade att anföra.

Herr Hermansson påstod vidare att differentieringen av slaktdjursavgifterna endast gäller storboskap. Herr Hermansson, läs handlingarna litet grundligare i denna fråga! Jag har här i min hand det cirkulär som statens jordbruksnämnd utsänt angående slaktdjursavgiften för svin och som gäller för svin slaktade efter den 31 mars 1964. Där står att för hel kropp av svin,

vägande 30 kg eller mer, skall i Götaland, Svealand och Gästrikland uttas en avgift av 30 kronor. Inom det s. k. område 3, Hälsingland, Medelpad och Ångermanland, utom det område, som omfattas av Ångermanlands norra domsaga, ävensom Jämtlands län är avgiften 28 kronor. Inom Västerbottens län och det område, som omfattas av Ångermanlands norra domsaga, utgår avgiften med 26 kronor och för Norrbottens län med 24 kronor.

Detta betyder, herr Hermansson, som jag redan påpekat, att det redan har genomförts en områdesdifferentiering av slaktdjursavgiften på svin. I cirkuläret finns för övrigt även siffror för halv kropp av svin.

Då en områdesdifferentiering således faktiskt är genomförd och hela materialet har överlämnats till 1960 års jordbruksutredning anser vi det vara onödigt att på nytt belasta denna utredning med en skrivelse från riksdagen i denna fråga.

Herr HANSSON, NILS, (fp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt att lägga mig i denna debatt, men då jag tycker att vissa väsentligheter har fallit bort har jag begärt ordet.

Det har redan av tidigare talare framhållits att utskottet fullständigt enigt har biträtt Kungl. Maj:ts proposition. I det fallet har vi således ingenting att diskutera. Vad en minoritet inom utskottet vänder sig emot är, såsom herr Hjalmar Nilsson framhöll, behandlingen av några motioner som väckts i anledning av propositionen. Frågan gäller kort sagt om motionernas innehåll till någon del är av sådant värde att synpunkterna bör prövas av 1960 års jordbruksutredning som redan, enligt vad herr Nilsson också erinrade om, har likartat material från riksdagen för behandling. Det väsentliga är då enligt min mening om här har tillkommit något nytt som är värt att underställas 1960 års jordbruksutredning för prövning.

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

Frågan om slaktdjursavgifternas differentiering är för mig i detta sammanhang inte en huvudsak då denna redan är överlämnad till jordbruksutredningen. Reservanterna har rätt i att 1961 års riksdag via Kungl. Maj:t har uppdragit åt jordbruksnämnden att utreda frågan om stöd av fläsk- och fodersädsproduktionen och sambandet mellan olika åtgärder till stöd för dessa båda produktionsgrenar. Såsom herr Nilsson också omtalade har av nämnden senare framlagda förslag överlämnats till 1960 års jordbruksutredning.

Reservanterna finner, såsom har framgått av herr Nilssons anförande, synbarligen att jordbruksutredningen genom 1961 års handlingar har tillräckligt med material för sitt bedömande och att skäl alltså inte föreligger att pröva de nu gjorda motionsyrkandena, som i sak inte skulle innebära något nytt. Reservanterna har då enligt min mening förbisett att det ändock har hänt en hel del sedan 1961 och speciellt under den senaste tiden. Detta nya motiverar, anser jag, att 1960 års jordbruksutredning får pröva — observera att utskottet skriver pröva — några av de synpunkter som motionärerna anført. Dessa synpunkter kan inte sägas tidigare ha framförts, i varje fall inte med samma berättigande som nu.

Jag understryker att beträffande slaktdjursavgifterna går meningarna litet isär. Jag kan där inte helt följa de synpunkter som har framförts i motionerna. Utskottet har heller inte på den punkten tagit någon ställning.

Det har emellertid som jag redan påpekat hänt en del nytt som motiverar att motionerna överlämnas till 1960 års jordbruksutredning.

En ny omständighet, som meddelas i propositionen, är bl. a. att statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation har träffat överenskommelse om att för den händelse fodersädesexporten skulle bli av mycket stor omfattning slaktdjursavgifter delvis bör

få tas i anspråk för att finansiera dylik export. Detta är en nyhet. Utskottet har inte velat rikta någon erinran mot den överenskommelse som här träffats. Riksdagen har dock tidigare som huvudregel för jordbruksregleringen fastställt att införselavgifter för en viss produkt skall användas för att täcka förluster i samband med regleringsåtgärder för samma eller likartade produkter. Om slaktdjursavgifter nu används till stöd för export av fodersäd måste väl detta anses avvika från den tidigare huvudregeln. Här har alltså tillkommit en nyhet som jag anser vara värd uppmärksamhet. Motionärerna ifrågasätter också, som jag anser med ett visst berättigande, om denna lösning är den mest ändamålsenliga från landets synpunkt. Motionärerna erinrar om att riksdagen har uttalat att ett system med stödköp och korttidslagring av fodersäd borde prövas i ett läge med nuvarande tillfälliga överskott av fodersäd. Normalt har vi ju här i landet inget överskott av fodersäd.

Utskottet tar inte ställning till den här propån från motionärerna, men det är en fråga som vi som tillhör majoriteten inom utskottet funnit vara värd uppmärksamhet, och det är kanske det från min synpunkt tyngst vägande motivet för att motionerna ändå bör få prövas av 1960 års utredning.

En annan fråga, som också kan ställas med visst berättigande, är huruvida slaktdjursavgift bör erläggas för häst. Vår import av hästkött är nio gånger så stor som vår export av hästkött. Under sådana förhållanden kan man med fog ifrågasätta om det är motiverat att belägga även hästarna med slaktdjursavgift.

Jag skall inskränka mig till de här två exemplen på att motionerna innehåller nya frågor som har aktualitet och som vi inom majoriteten har tyckt vara värda att prövas av 1960 års jordbruksutredning. Utskottet tar som sagt ingen ställning utan kompletterar bara det material som 1960 års jordbruksut-

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

redning redan har med de ifrågavarande motionerna, till den verkan det hava kan.

Jag må nu säga att den här frågan inte är någon stor fråga, utan egentligen en bagatell. Kungl. Maj:ts förslag har vi tillstyrkt utan någon som helst reservation, och meningsskiljaktigheterna gäller bara bedömningen av motionernas innehåll. Jag har där förordat mig med majoriteten, fastän jag, såsom herr Nilsson erinrar sig, i utskottet önskat en litet annan formulering av uttlåtandets två sista meningar. Jag tror det är befogat att vi ger 1960 års jordbruksutredning även detta material för prövning och yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr **HERMANSSON**, (cp):

Herr talman! Herr Nilsson inskränker sig till att diskutera huruvida motionerna bör överlämnas till 1960 års jordbruksutredning, eftersom vi är överens i det väsentliga på de andra punkterna.

När herr Nilsson framhåller att det har gjorts förbättringar i fråga om områdesdifferentieringen och sätter de förbättringarna mot den motion som har avlämnats i år och som speciellt tog sikte på en områdesdifferentiering, måste jag säga att framställningen är ensidig. Vi har ju motioner med andra aspekter också. Jag vill peka på t. ex. motion nr 840 i denna kammare och 1 037 i andra kammaren. Det sägs där bl. a. att en möjlighet synes vara att per arealenhet ett visst antal till slakt levererade svin undantas från avgift. En annan möjlig utformning är en i förhållande till produktionsstorleken stigande avgiftsskala. Man bör även ta hänsyn till lokala produktionsbetingelser. Därmed skulle även norrlandsintressena kunna tillgodoses. Här är det alltså inte fråga bara om en områdesdifferentiering. Jag vill ännu en gång påpeka att vad som avses är en allsidig och förutsättningslös utredning som

kan pröva dels en områdesdifferentiering, dels en differentiering mellan produktionsenheterna.

Jag vill peka på en utveckling som pågår här i landet och som innebär att vi får allt fler s. k. fläskfabriker. Alla — inte minst herr Nilsson — måste erkänna att det inte är familjejordbruket som är boven i dramat här. I den produktion som där förekommer skulle inte sådana svårigheter och problem visa sig som nu uppstår. Det är den fabriksmässigt drivna, rationaliserade produktionen av fläsk som gör att problemen blir större undan för undan. Det är detta som gör att vi anser det finnas anledning och behov för utredningen att göra en översyn. Enligt de anteckningar jag gjorde i utskottet kom år 1959 ungefär femton procent av fläskproduktionen från enheter som levererade mer än 500 svin per år. Motsvarande siffra för 1963 var 24 procent, medan de som levererade mer än 1 000 svin svarade för 14 procent av produktionen. Vi ser alltså en tydlig och klar tendens till ökning av den industrialiserade fläskproduktionen. Det är att anteckna i sammanhanget att vi kanske är de som leder utvecklingen i världen mot denna industriella produktion och till och med ligger före Amerika.

Jag är angelägen att framhålla att vi alla är överens om nödvändigheten av att avgiften höjs även om det innebär en belastning för producenterna, men vi är nu liksom 1961 också angelägna om att få till stånd en rättvisare differentiering mellan producenterna.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr **KRISTIANSSON**, AXEL, (cp):

Herr talman! Jag finner det rätt anmärkningsvärt att jordbruksutskottet, som tydligen i sak är ense om att godkänna Kungl. Maj:ts förslag till höjning av slaktdjursavgiften, blivit oense på den punkt som innebär att de föreliggande motionerna skulle överlämnas till 1960 års jordbruksutredning.

Ang. differentiering av slaktdjursavgifter m. m.

Herr Svedbergs historieskrivning beträffande slaktdjursavgifterna är alldeles säkert riktig — från och med sexårsavtalets ikraftträdande har inte de s. k. kompensationsavgifterna höjts i samma mån som slaktdjursavgifterna. Den därefter vidtagna höjningen av slaktdjursavgifterna har direkt pressat ned producentpriset. Man kan alltså säga att det för konsumenterna är likgiltigt om slaktdjursavgifterna höjs ytterligare; detta är mera en intern producentsak. Jag tror det är riktigt att överlämna motionerna till jordbruksutredningen. Den har ju bl. a. att ta ställning till frågan om den kommande produktionsvolymens omfattning inom jordbruket, bedömd med hänsyn till både jordbrukets och konsumenternas berättigade krav, där självfallet också vår självförsörjning med jordbruksprodukter kommer in i bilden.

Herr Hermansson nämnde att det förekommer en mycket stark förskjutning av svinproduktionen till större enheter, ofta med industrimässig produktion, utan samhörighet med jordbruk. Då man faktiskt med slaktdjursavgifterna i viss mån kan dirigera svinproduktionen kommer man lätt in på frågeställningen huruvida slaktdjursavgiften bör differentieras med hänsyn till olika producentkategorier. Jag skall dock inte gå närmare in på det problemet. Jag vill bara framhålla att det måste vara riktigt att jordbruksutredningen samtidigt som den prövar frågan om produktionsvolymen också överväger huruvida slaktdjursavgifterna och deras inverkan bör tas med i bilden. Vid en bedömning av våra framtida försörjningsmöjligheter är det enligt min uppfattning ingalunda likgiltigt om fläskproduktionen bedrivs vid större enheter som inte kan hållas i gång därest det skulle bli en avspärrning. Jag tror att det är rätt väsentligt att man behåller en inte så liten del av fläskproduktionen vid det egentliga jordbruket.

Med dessa ord, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Jag vill bara helt kort ge en replik till herr Hansson när han säger att det skulle vara två nyheter i de här motionerna, dels sambandet med stödet till fodermedelsimporten och dels slaktdjursavgifterna på häst. Jag vill upplysa herr Hansson om att utskottet har avstyrkt motionsförslaget om borttagande av slaktdjursavgifterna på häst; det förslaget skall alltså inte skickas till 1960 års jordbruksutredning. Och när det gäller den första nyheten skall jag be att få citera motionen, som är tillstyrkt. Det heter på sid. 13 i motionen: »Det skall i sammanhanget erinras om att riksdagen i tidigare sammanhang begärt utredning om sambandet mellan fodersädspriset och den färdiga produktens pris och att denna utredning verkställts av jordbruksnämnden. Utredningsmaterialet har sedermera överlämnats till 1960 års jordbruksutredning, dock utan att det redovisats för riksdagen.» Det var alltså ingen nyhet, herr Hansson — frågan ligger redan hos jordbruksutredningen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande punkterna I—III av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan samt därefter särskilt angående punkten IV.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkterna I—III hemställt.

I fråga om punkten IV, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att den av herr Hjalmar Nilsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen skulle godkännas.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositio-

nen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Hjalmar, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 28 punkten IV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Hjalmar Nilsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja—54;

Nej—63.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om inrättande av ett statligt trafikinstitut

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 53, i anledning av väckta motioner om inrättande av ett statligt trafikinstitut.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 47, av herr Gösta Jacobsson och herr Kaijser, samt II: 59, av fröken Karlsson och herr Magnusson i Borås, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om dels skyndsamt utredning av frågan om inrättande av ett statligt trafikinstitut med

Om inrättande av ett statligt trafikinstitut främsta uppgift att verka för trafikutbildning enligt i motionerna angivna riktlinjer, dels förslag till organisation för ett sådant institut i så god tid, att institutet kunde medverka vid genomförande av beslutet om högertrafik.

I de likalydande, likaledes till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 636, av herr Swanström m. fl., samt II: 777, av herr Magnusson i Nennesholm och herr Mattsson, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhänga om en skyndsamt prövning av frågan om inrättande av ett statligt trafikinstitut som centralorgan för utbildning på trafikens område i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt, att motionerna I: 47 och II: 59 samt I: 636 och II: 777 måtte anses besvarade med vad utskottet i utlåtandet anförde.

I sitt yttrande hade utskottet bland annat anförde, att det inhämtat, att den år 1962 tillsatta bilförarutredningen inom kort komme att taga ställning till frågan om ett statligt trafikinstitut samt att ett betänkande vore att vänta under första halvåret 1965. I detta läge hade utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka någon ny utredning.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Eftersom kammaren inte är särskilt arbetstyngd i dag ber jag att under några minuter få ta ledamöternas uppmärksamhet i anspråk.

Frågan om inrättande av ett statligt trafikinstitut är ingen ny sak. Förslag därom väcktes första gången av 1945 års trafiksäkerhetskommitté i dess betänkande år 1948. Förslaget blev inte genomfört. Det framfördes senare av organisationskommittén för trafiksäkerhet i ett betänkande år 1960. Inte heller detta förslag blev genomfört. 1962 års riksdag behandlade motioner i samma ämne. Inte heller de ledde till resultat.

När nu frågan återigen tagits upp i de

Om inrättande av ett statligt trafikinstitut

föreliggande motionerna har detta skett därför att motionärerna har ansett att den skrämmande tendensen till en ökning av antalet trafikolyckor — och inte minst sådana med dödlig utgång respektive med livsvarig invaliditet som följd — påkallar uppmärksamhet och gör det nödvändigt att verkliga insatser göres för höjande av trafiksäkerheten. Jag vill erinra om att siffran för antalet dödsoffer i trafiken under oktober månad var icke mindre än 130.

Sveriges bilskolors riksförbund har grundat ett eget institut, Bilskolornas trafikinstitut. Det är en bra sak, men institutet har otillräckliga resurser.

Det land som är föregångaren på området är Österrike, där man har inrättat Kuratorium für Verkehrssicherheit med ett omfattande program. Kuratoriet har medverkat till att en väsentlig sänkning av trafikolyckorna i Österrike har kommit till stånd. I England har man sedan något år någonting liknande, nämligen Road Research Laboratory, ett försöks- och forskningsinstitut, som också gjort en värdefull insats.

Motionärerna har varit ledda av den övertygelsen att det är hög tid att vi får något liknande även här. Trafiksäkerhetens höjande är en fråga av största angelägenhetsgrad.

Allmänna beredningsutskottet har skrivit positivt — jag är glad för det — och uttryckt den meningen att ett statligt trafikinstitut skulle fylla viktiga uppgifter. Utskottet uppger att bilförarutredningen redan skulle ha i uppdrag bl. a. att utreda frågan om ett statligt trafikinstitut. Detta är glädjande, men trots noggrann genomläsning av direktiven för bilförarutredningen har jag inte kunnat finna att utredningen har ett dylikt uppdrag. Det nämnes i varje fall inte i direktiven. Visserligen talas det om utbildningsfrågor i största allmänhet men inte ett ord om något centralt institut för ändamålet. Att bilförarutredningen kan ha befogenhet att ta initiativ i ärendet är en annan sak. Därmed må vara hur som helst; jag skall inte

hänga upp mig på ordvalet. Jag hoppas emellertid att utskottets uppgift att bilförarutredningen tagit upp frågan och väntas komma att under första hälften av år 1965 framlägga förslag om ett statligt trafikinstitut är riktig. Tillkomsten av ett dylikt institut är nämligen starkt av behovet påkallad. Jag vill emellertid understryka att ett dylikt institut inte endast bör syssla med undervisningsfrågor utan även med forsknings- och försöksverksamhet. Det bör kanske också ta befattning med vissa rättsliga problem.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets framställning.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Eftersom herr Jacobson inte hade något särskilt yrkande, som går vid sidan av vad utskottet förordat, är det måhända onödigt att ta till orda, men jag vill ändå beröra ett par saker i herr Jacobssons anförande.

När herr Jacobsson tar upp de frågor som beröres i motionerna vill jag erinra om att utskottet har skrivit att de anförda synpunkterna är värda allt beaktande. Herr Jacobsson ifrågasatte vidare om de frågor som aktualiserats i motionerna ingår i direktiven för bilförarutredningen. När det gäller den sista frågan ber jag att få citera ett uttalande av statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Skoglund den 12 maj i år som svar på en enkel fråga i andra kammaren av herr Magnusson i Nennesholm.

»Bilförarutredningen har enligt givna direktiv att pröva spörsmålet om en förbättrad utbildning av körskole- och besiktningspersonal. Enligt vad jag inhämtat upptager utredningen därvid även frågan om inrättandet av ett centralt trafikinstitut. Utredningen avser att framlägga förslag härutinnan redan till hösten.»

Därutöver vill jag tillägga ett enligt vad jag under dagen har erfarit kom-

Om inrättande av ett statligt trafikinstitut

mer utredningen inom de närmaste dagarna att uppta just dessa frågor till behandling.

Med det anförda vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 54, i anledning av väckta motioner om ett effektivare planeringsarbete för Storstockholm; och

nr 55, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att bereda den äldre arbetskraften sysselsättning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av fiskerikonvention;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande godkännande av Förenta Nationernas konvention angående statslösa personers rättsliga ställning; samt

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ändringar i Förenta Nationernas stadga;

konstitutionsutskottets memorial och utlåtande:

nr 38, angående televisionsutsändningar av kamrarnas förhandlingar; samt

nr 39, i anledning av väckta motioner angående självstyrelsen på länsplanet;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 181, i anledning av vissa paragrafer i riksdagens år 1963 församlade re-

visorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket jämte en i ämnet väckt motion;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till statsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tandläkarutbildning m. m. i Göteborg jämte i ämnet väckta motioner;

nr 184, i anledning av väckta motioner inom kriminalvårdens område m. m.;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse rörande provisoriska arrangemang för ett världsomspännande kommersiellt telesatellitssystem;

nr 186, i anledning av väckta motioner om ökade resurser för den tekniska forskningen, såvitt motionerna avser utredning rörande branschforskningsinstitutet;

nr 187, i anledning av väckta motioner angående kapitalförsörjningen för företag inom lastbilstrafikbranschen samt angående bättre kreditmöjligheter för den enskilda handeln;

nr 188, i anledning av väckta motioner angående mindre och medelstora företags avsättning på den internationella marknaden;

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation av totalförsvarets regionala ledning m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 190, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om statsbidrag till ett nytt ålderdomshem för svenskar i London;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 62, i anledning av riksdagens år 1963 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, m. m., såvitt berättelsen hänvisats till bevillningsutskottet;

Meddelande ang. enkel fråga

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med redogörelse för Nordiska rådets tolfte session, såvitt skrivelsen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i anslutning härtill väckt motion; samt

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen om fri rättegång, m. m.;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående ordinariesättning av vissa tjänster i riksgäldskontoret och vid riksdagens ekonomibyrå;

nr 46, i anledning av framställning från delegerade för riksdagens verk angående bestämmelser om tjänstgörings-traktamente till JO:s och MO:s ställföreträdare; samt

nr 47, i anledning av dels framställning från fullmäktige i riksbanken angående Tumba pappersbruk, m. m., dels i ämnet väckt motion;

första lagutskottets utlåtande nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och tilldelats första lagutskottet;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 69, i anledning av §§ 15 och 23 i riksdagens år 1963 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket; samt

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 41, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till naturvårdslag m. m., dels i ämnet väckta motioner, dels ock väckta motioner om skärpta bestämmelser mot nedskräpning i naturen, om förbud mot missprydan- de reklam invid vägarna samt angående

grunderna för ersättning av statsmedel enligt strandlagen;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, jämte i ämnet väckt motion; samt

nr 43, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

jordbruksutskottets utlåtande nr 29, i anledning av riksdagens år 1963 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, m. m., såvitt berättelsen hänvisats till jordbruksutskottet; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 56, i anledning av väckt motion om samhälleliga insatser till stöd för ungdomsverksamheten;

nr 57, i anledning av väckta motioner om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle; samt

nr 58, i anledning av väckta motioner om bättre ljudisolering av bostäder.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Lundström* (fp) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Är Statsrådet beredd vidtaga någon åtgärd för att rättelse skall kunna ske snabbare än som för närvarande är fallet, då skattebetalare uppenbart debiterats för hög slutlig skatt?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.10.

In fidem

K.-G. Lindelöw